

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1969 | ΑΡΙΘ. 22

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

5 V. 1. Ἄλλ' ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων παυσώμεθα, ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα γενομένους ἀθλητάς· λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. 2. διὰ ζῆλον καὶ φθόνον οἱ μέγιστοι καὶ δικαιοτάτοι στυλοὶ ἐδιώχθησαν
5 καὶ ἕως θανάτου ἠθλησαν. 3. λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστόλους· 4. Πέτρον, ὃς διὰ ζῆλον ἄδικον οὐχ ἓνα οὐδὲ δύο, ἀλλὰ πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους καὶ οὕτω μαρτυρήσας ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. 5. διὰ ζῆλον καὶ ἔριν Παῦλος ὑπομονῆς
10 βραβεῖον ἔδειξεν, 6. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας, φυγαδευθεὶς, λιθασθεὶς, κήρυξ γενόμενος ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει, τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν, 7. δικαιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπὶ τὸ τέλος τῆς δύσεως ἔλθων καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων,
15 οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἀνελήφθη, ὑπομονῆς γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός.

1 Α' Σαμ. 18. 22 Γεν. 2,23. 30 Ψαλμ. 132,1. Πρβ. Α' Τιμ. 2,3. 5,4.

6 Πέτρον ὃς ΙΑΚΚ²:... ΟΣΑ, Petrus Σ | 7 οὐδὲ ΑΙΣ: οὐ ΔΚ², ἦ (;)
Κ | 13 δικαιοσύνης ΙΣ | 13/14 ἐπὶ τ. τέρμα: ab oriente usque ad fines
Λ | 14 τ. κόσμον ab hoc saeculo ΔΣ | 16 ἀνελήμφθη ΚΚ²ΔΣ: ἐπορεύθη
ΑΙ Gebh. Lightf. Funk.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

Υ. 1. Ἀλλὰ διὰ νὰ παύσωμεν ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἀρχαῖα παραδείγματα, ἃς ἔλθωμεν εἰς τοὺς πλησιέστατα χρονικῶς πρὸς ἡμᾶς ἀθλητάς (τῆς πίστεως). Ἄς ἀντλήσωμεν λοιπὸν ἀπὸ τὴν γενεάν μας τὰ λαμπρὰ παραδείγματα. 2. Ἐκ αἰτίας τῆς ζήλειας καὶ τοῦ φθόνου οἱ μέγιστοι καὶ κατ' ἐξοχὴν δίκαιοι (ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ) στῦλοι (τῆς Ἐκκλησίας) ὑπέστησαν διωγμοὺς καὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀντιμετωπίσουν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. 3. Ἄς φέρωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας τοὺς ἀγίους ἀποστόλους. 4. Τὸν Πέτρον λ.χ., ὁ ὁποῖος ἐξ αἰτίας ἀδίκου ζήλειας ὄχι ἓνα οὔτε δύο, ἀλλὰ πολλοὺς ὑπέφερε πόνους καὶ ἔτσι μαρτυρήσας ἔφθασεν εἰς τὸν τόπον τῆς δόξης πού τοῦ ἤξιζε. 5. Ἐξ αἰτίας τῆς ζήλειας καὶ τῆς φιλονεικίας (τῆς διαμάχης καὶ ἐχθρότητος τῶν ἄλλων ἐναντίον του) ὁ Παῦλος ἔλαβε τὸ βραβεῖον τῆς ὑπομονῆς. 6. Ἐπτὰ φορὰς ἀφοῦ ἐφόρεσε τὰ δεσμὰ (τοῦ φυλακισμένου), ἐφυγαδεύθη (ἀφοῦ ἐβοηθήθη νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ φυγάς, δηλ. αὐτοεξωρίσθη), ἐλιθοβολήθη καὶ ἀφοῦ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ἔλαβε τὴν μεγάλην ἐκείνην δόξαν, ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεώς του. 7. Ἀφοῦ ἐδίδαξεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀφοῦ ἔφθασε καὶ ἕως τὸ τέλος τῆς Δύσεως καὶ ἐμαρτύρησεν ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων τῆς γῆς (ἐνώπιον τῶν Ῥωμαίων ἀρχόντων), ἀπηλλάγη ἔτσι ἀπὸ τὸν (ἄδικον τοῦτον) κόσμον καὶ ἀνελήφθη εἰς τὸν ἅγιον τόπον (τὸν χῶρον τῶν ἀγίων, τὸν παράδεισον) καὶ ἔγινε τὸ μέγιστον παράδειγμα ὑπομονῆς (διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν αἰώνων).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Αἱ «συμμαρτυρία».

Ὡς γνωστόν, μία οὐσιώδης προϋπόθεσις διὰ τὴν εἰσοδογὴν τινος εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου εἶναι καὶ ἡ λεγομένη «συμμαρτυρία», ἡ βεβαίωσις δηλαδή ἐκ μέρους τοῦ πνευματικοῦ του ὅτι πρόκειται περὶ ἀτόμον μὴ ἔχοντος ἠθικὰ κωλύματα διὰ τὴν Ἱερωσύνην, ὡς ἀπαιτοῦν οἱ Ἱεροὶ κανόνες. Ἡ «συμμαρτυρία» εἶναι προᾶξις ἄκρως ὑπεύθυνος, εἰς τὴν ὁποίαν βασίζεται ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν τελέσῃ τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης. Εἶναι ἡ «στενὴ πύλη», διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχονται εἰς τὸν Ἱερόν Κλήρον οἱ πράγματι ἄξιοι καὶ καθαροί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀναβιβάσουν τὴν στάθμην του. Ἐκ τούτου νοεῖται καλῶς ὁποῖαν εὐθύνην ὑπέχει ὁ πνευματικὸς ὅστις δίδει τὴν «συμμαρτυρίαν» διὰ τὸν προσερχόμενον εἰς τὴν Ἱερωσύνην. Ἄν εἰς τὸν Κλήρον ὑπάρχουν καὶ σαπρὰ μέλη, τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι οἱ «συμμαρτυρήσαντες» πνευματικοὶ προέβησαν εἰς τὸν καθῆκόν των τοῦτο μὲ ἐπιπολαιότητα, αἱ συνέπειαι τῆς ὁποίας ζημιώνουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ βαρύνουν αὐτοὺς προσωπικῶς. Προσοχή, λοιπόν, εἰς τὰς «συμμαρτυρίας».

Παραδοσιακὴ εὐσχημοσύνη.

Τὸ ὕλικόν μέρος τοῦ ὀρθοδόξου ναοῦ πρέπει νὰ ἐναρμονίζεται πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν αἰσθητικὴν τῆς ἐν αὐτῷ τελουμένης λατρείας. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ αὐτὴ ἡ αἰσθητικὴ ἀνήκουν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι εἰς ὅ,τι προέροχεται ἀπὸ τὴν Δύσιν, ὅπου, ὡς γνωστόν, ὑπάρχει ὁ ἐπηρεασμὸς τοῦ κοσμικοῦ στοιχείου. Ὁ ἐφημέριος, ὑπεύθυνος ὢν ὑπὲρ πάντα ἄλλον διὰ τὴν τοιαύτην εὐσχημοσύνην τοῦ ναοῦ τῆς ἐνορίας του, ὀφείλει νὰ ἀποτρέπῃ τὴν διείσδυσιν εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ ναοῦ τῆς πάσης τεχνοτροπίας κοσμικῆς καὶ μὴ ἀπορροεούσης ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Αἱ εἰκόνες τῶν ναῶν μας, λ.χ., πρέπει νὰ εἶναι βυζαντινοῦ ὕφους, μακρὰν τοῦ δυτικοῦ νατουραλισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπάδει εἰς τὴν ὀρθόδοξον πνευματικότητα καὶ λατρείαν.

Αἱ «κατ' οἶκον ἐκκλησίαι».

Ὁ ἐφημέριος δὲν ποιμαίνει μόνον γενικῶς τὴν ἐνορίαν του, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ δίδῃ κυριολεκτικῶς τὸ ποιμαντικόν του («παρῶν») εἰς τὰς ἀποτελούσας αὐτὴν οἰκογενείας. Τὰ θρησκευτικὰ, ἠθικὰ καὶ ὕλικὰ ἀκόμη προβλήματα ἐκάστης οἰκογενείας τὸν κα-

Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΑΙ

Α' και Β' ΕΝΤΟΛΑΙ

Καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν.

1. Αἱ πρῶται ἐντολαὶ τοῦ Δεκαλόγου ἀναφέρονται εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ εἶναι καλὸν καὶ ἀξιοσύστατον, ἢ ἐξομολόγησις τοῦ χριστιανοῦ νὰ ἀρχίζη ἀπὸ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα.

Ποῖα εἶναι τὰ βασικώτερα ἐξ αὐτῶν;

- Νὰ πιστεύη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν Θεόν.
- Νὰ ἔχη τὴν ὀρθὴν χριστιανικὴν πίστιν.
- Νὰ θρησκεύη.
- Νὰ εἶναι μέλος τῆς Ἐκκλησίας.
- Νὰ προσεύχεται.
- Νὰ ἐκκλησιάζεται τακτικῶς.
- Νὰ ἐξομολογῆται καὶ νὰ μεταλαμβάνη.
- Νὰ μελετᾷ τὰ θεῖα λόγια.
- Νὰ ἔχη τὴν πρέπουσαν εὐσέβειαν καὶ εὐλάβειαν.
- Νὰ τηρῇ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατεταγμένα.

Αὐτὰ ἀκριβῶς, καὶ ἄλλα τινὰ συναφῆ, προκύπτουν ὡς καθήκοντα τοῦ χριστιανοῦ ἀπὸ τὰς δύο πρώτας ἐντολάς τοῦ δεκαλόγου.

λοῦν ὡς σύμβουλον καὶ παραστάτην, ὁ ὁποῖος, γνωρίζων καλῶς πρόσωπα καὶ πράγματα, θὰ ἐμπνέη καὶ θὰ διευκολύνῃ τὴν λύσιν των διὰ τὸ ψυχικὸν συμφέρον τῶν ἐνοριτῶν του. Εἶναι ποιμὴν καὶ τῶν «κατ' οἶκον ἐκκλησιῶν», ὅπως καλεῖ ἡ Ἁγία Γραφή, διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας. Αἱ πάσης φύσεως δυσκολίαι, πὸν ἀνακύπτουν εἰς τὴν ζωὴν μιᾶς οἰκογενείας, αὐτὸν ἔχουν κύριον ἀντιμετωπιστήν, ὁ ὁποῖος, μὲ τὰς νοουθεσίας του καὶ τὰς συμβουλίας του, ἀκόμη δὲ καὶ μὲ τὰς ἐνεργείας του, τὰς παραμερίζει καὶ τὰς ἐξουδετερώνει. Διὰ τὸν καλὸν ἐφημέριον ἰσχύουν πλήρως οἱ λόγοι τοῦ πρυτάνεως τῶν Ἀποστόλων: «Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενᾷ;». Ὁ ἐφημέριος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλικὸν πρόσωπον τῆς οἰκογενείας, ὁ ἄνθρωπος πὸν εὐρίσκεται κοντὰ τῆς ὁσάκις αὐτὴ χειμάζεται.

— «Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου... Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι· πλὴν ἐμοῦ» (α' ἐντολή).

— «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι· ὑποκάτω τῆς γῆς οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς» (β' ἐντολή).

2. Ὅπως ἐξάγεται ἐκ τῶν δύο αὐτῶν ἐντολῶν, θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι: πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀφ' ἑνὸς μὲν «ἵνα γινώσκωσι... τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ (ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Κ.Δ.) ὃν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστὸν» (Ἰω. ιζ' 3) καὶ νὰ ἀπονέμωσι μόνον εἰς Αὐτὸν τὴν πίστιν καὶ τὴν λατρείαν των· ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μὴ λατρεύωσιν ὡς ἄλλους θεοὺς διάφορα φανταστικά εἰδωλα.

Διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν «Ὁρθόδοξον ὁμολογίαν» καὶ τὰ ἄλλα συναφή κείμενα, εἰς τὰς ἐντολάς ταύτας ὑπάγονται τὰ ἐξῆς ἁμαρτήματα (καθ' ἡμετέραν συστηματικωτέραν τάξιν καταλεγόμενα).

1. Ἡ τελεῖα ἀπιστία. θὰ τὴν συναντήσῃ ὁ ἱερεὺς ἐν πρώτοις ἐκτὸς τοῦ ἐξομολογητηρίου, εἰς τὸ ποιμαντορικόν του ἔργον ἐν τῇ ἐνορίᾳ, πληροφορούμενος περὶ ἀνθρώπων τοιούτων φρονημάτων, περὶ ὧν ἰσχύει τὸ ψαλμικόν· «εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός», τ.ἔ. ἐκ λόγων οὐχὶ θεωρίας ἀλλὰ πράξεως κοὶ ζωῆς κακῆς ἄγονται πολλοὶ εἰς τὴν ἀφροσύνην τῆς ἀπιστίας.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξομολογήσει ἀκούει ὁ ἱερεὺς περὶ λογισμῶν ἀπιστίας καὶ ἀμφιβολίας καὶ ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐν λόγῳ προέλευσιν καὶ αἰτίαν των καὶ τὴν θεραπευτικὴν των.

Ἐπάρχουσι δὲ καὶ πολλοὶ «ἐλπὶδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ» (Ἐφ. β' 12), ἀποδεικνυόμενοι τοιοῦτοι διὰ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀφρόντιδος ζωῆς των. Δὲν σπανίζουσι δὲ καὶ οἱ σχετικὴν ἀπιστίαν παρουσιάζοντες, π.χ. ἀπιστοῦντες εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀντιξοῖς περιστάσεσι κ.τ.λ.

2. Ἡ πολυθεΐα. Σήμερον βεβαίως δὲν συναντῶμεν τὴν πολυθεΐαν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς παλαιᾶς εἰδωλολατρείας. Ἐν τούτοις, ὑπὸ ἄλλας μορφὰς λατρεύονται εἰδωλα ποικίλα. (Πρβλ. κατωτέρω ἀριθμ. 3,4,9,10).

3. Ἡ μαυτεία (ἐξέτασις διαφόρων οἰωνῶν προγνωστικῶν, ὄνειρων, ὠροσκοπιῶν κτλ., πνευματισμὸς (μέντιουμ), καφεμαντεία, χαρτομαντεία κλπ.) καὶ ἡ μαγεία [«γόητες καὶ ἑπαιδοί» (=ξόρκια κατὰ τοῦ κακοῦ)], μαγικαὶ δέσεις καὶ λύσεις τῶν ἀνθρώπων κ.ἄ., τοῦ σατανᾶ «μετασχηματιζομένου εἰς ἄγ-

γελον φωτός» (Β' Κορ. ια' 14), ἵνα πλανήσῃ πολλούς, με λόγια δῆθεν «ἀγιωτικά», με «φυλακτά» ἀπιθήνου συστάσεως καὶ προελεύσεως, με ἀντίδοτα καὶ μεθοδείας κατὰ τῆς βασκανίας κλπ., ἐπὶ ἀγνοήσει τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τεταγμένων εὐχῶν εἰς λύσιν μαγείας, εἰς βασκανίαν κ.τ.τ., εἰς ἃς καὶ μόνον δέον νὰ παραπέμπωνται οἱ χριστιανοί, διδασκόμενοι ἅμα καὶ τὸ ἀπρόσβλητον τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς καὶ διὰ τῶν Μυστηρίων ἀγιαζομένου χριστιανοῦ ὑπὸ τοιούτων σατανικῶν ἐνεργειῶν.

4. Αἱ δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ προλήψεις, λυμαινόμεναι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἄφοβον ἐλπίδα τοῦ χριστιανοῦ καὶ παρεισάγουσαι ἀδικαιολογήτως φόβους ἢ ἐλπίδας ἐκ δῆθεν παρεμβάσεως ἀσταθμῆτων (πράγματι δὲ ἀνυπάρκτων) παραγόντων καὶ εἰς μοιρολατρείαν, ἀπαράδεκτον χριστιανικῶς, ὀδηγοῦσαι.

5. Αἱ αἰρέσεις, λυμαινόμεναι τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἐξ ὧν δέον νὰ προφυλάσῃ, διαφωτίζων τοὺς ἐξομολογουμένους, ὁ πνευματικός, ὡς εἶναι οἱ λεγόμενοι εὐαγγελικοί (=προτεστάνται, οἱ χιλιασταὶ κ.ἄ. πολλοί).

6. Ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία, συνηθεστάτη παρὰ πολλοῖς κατ' ὄνομα μόνον χριστιανοῖς, οἵτινες εἶναι παντελῶς ἢ σχετικῶς ἀδιάφοροι, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας κλπ. Ἔργον δὲ τῆς ἐξομολογήσεως εἶναι ἡ καλλιέργεια τούτων, ἵνα διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς χριστικῆς καὶ διὰ τῆς ἀγιαστικῶς παρεχομένης θείας χάριτος προλαμβάνωνται αἱ πτώσεις καὶ τὰ ἁμαρτήματα, ὅπερ λίαν προτιμότερον τῆς ἐξ ὑστέρων ἐπανορθώσεως, πολλάκις ἀμφιβόλου καὶ ἀβεβαίας. Ὅθεν ἀντὶ ἄλλου «κανόνος» ἐνδείκνυται πολλάκις νὰ συνιστᾷ ὁ πνευματικὸς μελέτην θρησκευτικὴν, προσευχὰς κ.τ.τ.

7. Ἀντιθρησκευτικαί, ἀντιχριστιανικαὶ καὶ ἀντιεκκλησιαστικαὶ ἐνέργειαι διάφοροι, σαφῶς διακρινόμεναι ὡς τοιαῦται ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν. Εἰς τὰς ἀντιχριστιανικὰς περιλαμβάνεται καὶ ὁ μασσοπισμὸς, τὸ ρόταρυ καὶ ὁ θεοσοφισμὸς, διότι εἶναι οὐχὶ φιλανθρωπικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ὀργανώσεις, ἀλλ' αὐτόχρομα θρησκεῖαι (με νασούς, λειτουργούς, τελετουργίας) ἀντιποιοῦμεναι τῆς μόνης ἀληθοῦς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ δὴ καὶ πολέμιοι αὐτῆς, ἣν ἀποβλέπουσιν ὅπως ὑποκαταστήσωσι.

8. Ἀσέβεια, ἀνευλάβεια, καταφρόνησις τῶν θείων. Τοιαῦται δὲ εἶναι: ἡ ἀπόγνωσις, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν εἴτε ὡς πρὸς τὰς ἀντιξοότητας τῆς ζωῆς, καθόσον αὕτη

δὲν συνάδει πρὸς τὴν εἰς Θεὸν νπίστιν καὶ ἐλπίδα· ἡ ἐκπείρασις τῆς θείας μοκροθυμίας καὶ εὐσπλαγχνίας (ὡς: προμελετημένη ἀμαρτία μὲ τὴν ὑστεροβουλίαν τῆς μετανοίας· παρακίνησις ἢ μὴ ἀναχαίτισις ἄλλου ὁμοίως κλπ)· ἡ ὑποκριτικὴ εὐλάβεια, καθ' ἣν παίζων τις ἐν οὐ παικτοῖς πειρᾶται νὰ δημιουργήσῃ ψευδεῖς καὶ ἀπατηλὰς ἐντυπώσεις διῆθεν εὐσεβείας πρὸς σκοποὺς ἰδιοτελεῖς, ἀσεβῶν οὕτω ἀσυστόλως· καὶ ἡ ἀθέτησις «τῶν βαρυτέρων τοῦ νόμου» (Ματθ. κγ' 23), ἅτινα καὶ ἀποτελοῦσι κυρίως τὴν οὐσίαν τῆς χριστιανικῆς εὐσεβείας, ἣν ἀπεμπολεῖ ὁ μόνον «τὸν κώνωπα διῦλίζων καὶ τὴν κάμηλον καταπίνων» καὶ διὰ τὸ «ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον» ἀπλῶς φροντίζων χριστιανός.

9. Ἀδυναμίας καὶ προσκόλλησις εἰς πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ στήριξις τῶν ἐλπίδων εἰς αὐτά. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐλέγχει τὸν «ἐλπίζοντα ἐπ' ἄνθρωπον», τὸν «φιλοῦντα πατέρα ἢ μητέρα... υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ τὸν Χριστόν» (Ματθ. ι' 37), τὸν «πεπειθότα ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία» καὶ τὸν πεπειθότα «ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλότητι» (Α' Τιμ. στ' 17) κ.τ.τ. Συναφεῖς δὲ εἶναι οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ θείου λόγου: α) «φεύγετε... τὴν πλεονεξίαν ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία» (Κολ. γ' 5), β) «...ὧν θεὸς ἡ κοιλία» (Φιλιπ. γ' 17), γ) ὁ Σατανᾶς «θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου» (Β' Κορ. δ' 4). Δι' αὐτῶν κατονομάζονται ἐνδεικτικαὶ εἰδωλολατρεῖαι.

10. Ἐμπαθῆς προσήλωσις εἰς τὰ εἰδωλα (πρόσωπα ἢ πράγματα) τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰ οἰκεῖα πάθη ἐκάστου, ἅτινα (εἰδωλα) περιπαθῶς νοσταλγεῖ καὶ ἐμμόνως θηρεύει καὶ ἔχει ὡς κυριωτάτην ἐπιδίωξιν ὁ ἐλκυσθεὶς ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀγαπῶν ταῦτα ὑπὲρ πάντα (καὶ δὴ καὶ ὑπὲρ τὸν Θεόν).

*

3. Ἐν σχέσει πρὸς τὰς Α' καὶ Β' ἐντολὰς τοῦ Δεκαλόγου τίθενται καὶ δύο συναφεῖ ζητήματα ὑπὸ τῆς «Ὁρθοδόξου ὁμολογίας», οὐδαμῶς κατακρινόμενα, λίαν δὲ συνιστώμενα καὶ ὑποστηριζόμενα:

Α) Ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐπίκλησις τῶν ἁγίων.

Ἡ μὲν τιμὴ τῶν ἁγίων ἔχει Γραφικὸν στήριγμα τὸ ψαλμικὸν «ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός» κ.ἄ. καὶ ἀνάγεται ἐμμέσως εἰς τὸν Θεόν. Ἡ δὲ ἐπίκλησις αὐ-

τῶν τοῦ τοῦ θεοῦ Ἰακώβου «πολύ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη» (Ἰακώβ. ε' 16) κ.ά.π.

Ὡς δὲ ζῶντες ἐπὶ γῆς οἱ ἅγιοι ἐφήρμοζον ἀναμφιβόλως τὸ «ἔχθε ὑπερ ἄλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε» (Ἰακώβ. ε' 16), οὕτω καὶ οὐρανόθεν πρεσβεύουσιν ὑπὲρ τῶν περιλειπομένων, πιστοποιουμένης οὕτω τῆς κοινωνίας τῆς θριαμβεύουσας πρὸς τὴν στρατευομένην Ἐκκλησίαν καὶ τ' ἀνάπαλιν, μέσῳ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων.

Ὁ πνευματικὸς πάντως ὀφείλει νὰ διαφωτίζη σχετικῶς τοὺς ἐξομολογούμενους, καὶ δὴ·

α) Ἀντικρούων τὰς ἀντιθέτους αἰρετικὰς δοξασίας.

β) Διασαφῶν ὅτι, πρὸ παντός, εἶναι «θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ» καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὡς Αἴτιον τῆς ἀγιότητος ἀναφέρεται ἡ δόξα, οἱ δὲ ἅγιοι τοὺς στεφάνους αὐτῶν καταθέτουσι πρὸ τοῦ Ἄρ-
ρίου, κατὰ τὴν ὠραίαν εἰκόνα τῆς Ἀποκαλύψεως.

γ) Ἐπεξηγῶν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ λατρείας, ἣτις προσήκει μόνῳ τῷ Θεῷ. «Εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων... Ἰησοῦς Χριστὸς» (Α' Τιμ. β' 5), οἱ δὲ ἅγιοι οὐχὶ ἐξ ἑαυτῶν βοηθοῦσι τοὺς ἐπικαλούμενους, ἀλλὰ μόνον δέονται καὶ πρεσβεύουσι τῷ Θεῷ. Οὐδὲ γινώσκουσιν ἐξ ἑαυτῶν τὰ αἰτήματα ἡμῶν (διότι δὲν εἶναι πανταχοῦ παρόντες), ἀλλὰ διὰ τοῦ Θεοῦ. (Πρβλ. τὸ παράδειγμα τοῦ Προφ. Ἐλισαίου, γνωρίσαντος διὰ τοῦ προφητικοῦ θεοῦ πνεύματος τὸ παράπτωμα τοῦ δούλου του Γιεζεί).

Παραλλήλως δὲ καὶ οἱ ἄγγελοι γίνονται φορεῖς πρὸς τὸν οὐρανὸν τῶν προσευχῶν ἡμῶν καὶ διαγγελεῖς πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῶν ἔργων ἡμῶν (καλῶν καὶ κακῶν) καὶ ὄργανα εὐλογίας καὶ δυνάμεως καὶ προστασίας Θεοῦ ἐφ' ἡμᾶς, «λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν» (Ἐβρ. α' 14).

β) Ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων.

Αἱ εἰκόνες οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὰ εἰδωλα, ἅτινα εἰς ἀνυποστάτους θεότητας ἀνεφέροντο, ἐνῶ αὐτὰ ἐξεικονίζουσι πραγματικά (ἱστορικά) πρόσωπα καὶ γεγονότα.

Ἐξ ἄλλου, «ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνας ἐπὶ τὸ πρῶτον τυποῦν διαβαίνει» (Μ. Βασίλειος) καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ὕλην

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθιέρωσις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶναι ἐκδήλωσις τιμῆς πρὸς τὰ ὑπέροχα μορφωτικὰ πρότυπα, τὰ ὅποια παρουσιάζουν οἱ βίοι αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποβλέπει εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τοῦ ἔργου τῆς μεσιτείας αὐτῶν ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ οὐσία παντὸς ζῶντος μορφωτικοῦ προτύπου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τοῦτο συνδυάζει ἐν ἑαυτῷ ἄρμονικῶς τὸ ἀξιολογικὸν καὶ τὸ ὄντολογικὸν στοιχεῖον, δοθέντος ὅτι ἐν τῇ προσωπικότητι αὐτοῦ ἡ ἀξία καὶ τὸ ἰδεῶδες γίνονται πραγματικότης. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ διὰ τῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων παρουσιαζόμενα εἰς ἡμᾶς πρὸς μίμησιν πρότυπα εἶναι προσωπικότητες, αἱ ὅποια κατ' ἄριστον τρόπον ἐνεσάρκωσαν ἐν ἑαυταῖς τὰ ὀρθόδοξα μορφωτικὰ ἰδεῶδη καὶ τοιοῦτοτρόπως παρουσίασαν μίαν ζωὴν ἀκτινοβολοῦσαν καὶ καθοδηγοῦσαν διὰ τῶν αἰῶνων πάντας, ὅσοι δι' ἀγαπῶσης ἀφοσιώσεως προσβλέπουν τὸ παράδειγμα αὐτῶν. Τὰ πρότυπα τῶν ἁγίων ἀφ' ἑνὸς ἔχουν ἔλκοντα καὶ διαφωτιστικὸν χαρακτῆρα, ὅστις καθιστᾷ λίαν ὀρατὴν τὴν ὠραιότητα τῶν ἐν αὐτοῖς αἰσθητοποιουμένων ἀξιῶν, ἀφ' ἑτέρου παροτρυντικὸν καὶ παρακινητικὸν σκοπὸν, ἐξυπηρετούμενον διὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν ὑποδείξεως τῆς ἀκολουθητέας ἐν τῇ ζωῇ ὁδοῦ καὶ ἐκ τρίτου ἐνθαρρυντικὸν περιεχόμενον, ἀποσκοποῦν εἰς τὸ νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὴν δειλίαν ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην, θάρρος καὶ βεβαιότητα διὰ τὴν πνευματικὴν νί-

(ξύλον, χρώματα κλπ.) ὡς εἰς τὸ χρυσίον καὶ τὴν ἄλλην ὕλην τῶν εἰδωλικῶν ξοάνων.

Γραφικαὶ δὲ θέσεις περὶ τῆς κατοχυρώσεως τῆς τιμῆς τῶν εἰκόνων σημειοῦνται, πλὴν ἄλλων, αἱ διαλαμβάνουσαι ὅτι: «Χερούβειμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον» (Ἐβρ. θ' 5) ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ θεῖαν ἐντολήν, καὶ ἅπανα ἡ Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἀπελάμβανεν ὁμοίας εὐλαβείας παρὰ τοῦ λαοῦ τούτου. Ὁ δὲ χάλκινος ὄφιν ὁ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ὑψωθείς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀρχικῶς μὲν ἐδέχετο ἀνεμποδίστως εὐλαβὲς τὸ ὄμμα τῶν πρὸς αὐτὸν στρεφομένων, καὶ μέσῳ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφορώντων, εἶτα ὁμως συνετρίβη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μωϋσέως, ὅταν ὁ λαὸς ἤρχισεν νὰ ἐκδέχεται τὸν ὄφιν τοῦτον οἰοῦναι ὡς εἰδωλον.

Ταῦτα ἐπὶ τῶν Α' καὶ Β' ἐντολῶν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

κην. Χαρακτηριστικῶς ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς μορφωτικῆς ἀξίας τοῦ παραδείγματος τῶν μαρτύρων: «Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἀφοῦ φέρωμεν αὐτοὺς (τοὺς ἁγίους μάρτυρας) εἰς τὸ μέσον μετὰ τὴν ὑπόμνησιν (τῆς ζωῆς των), ὡς προσφέρωμεν κοινὴν τὴν ἐξ αὐτῶν ἀφέλειαν εἰς ὅλους τοὺς παρόντας, ἀφοῦ παρουσιάσωμεν ἐνώπιον ὄλων, ὅπως εἰς ἓν ζωγραφικὸν ἔργον, τὰ κατορθώματα τῶν ἀνδρῶν. Διότι πολλὰς φορὰς καὶ λογογράφοι καὶ ζωγράφοι καθιστοῦν σαφῶς εἰς ἡμᾶς γνωστὰ καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πολέμων, ἐκεῖνοι μὲν ἐξωραΐζοντες αὐτὰ μετὰ τὸν λόγον, αὐτοὶ δὲ ἀποτυπώνοντες αὐτὰ εἰς ζωγραφικοὺς πίνακας καὶ τοιουτοτρόπως καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ παρεκίνησαν πρὸς ἐκδήλωσιν γενναιότητος. Διότι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἢ ἱστορικὴ ἀφήγησις παρουσιάζει μετὰ τὴν ἀκοήν, αὐτὰ τὰ ἴδια ἢ ζωγραφικὴ, ἢν καὶ σιωπᾶ, παρουσιάζει μετὰ τὴν μίμησιν. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὡς ὑπενθυμίσωμεν τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρῶν εἰς τοὺς παρόντας καὶ, τρόπον τινά, ἀφοῦ θέσωμεν ὑπ' ὄψιν των τὰς πράξεις, ὡς παρακινήσωμεν πρὸς τὴν μίμησιν τοὺς γενναιοτέρους καὶ τοὺς συγγενεστέρους πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν διάθεσιν. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ἐγκώμιον τῶν μαρτύρων, τὸ νὰ λαμβάνουν παρόρμησιν πρὸς τὴν ἀρετὴν οἱ συνηθροισμένοι (εἰς τὸν ναόν)».

Χαρακτηριστικῶς ἔπειτα ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διδάσκει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑπὲρ ἡμῶν μεσιτείας τῶν ἁγίων καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μιμήσεως τοῦ παραδείγματος αὐτῶν: «Πόσα δὲν θὰ ἠμποροῦσες νὰ κάμης, διὰ νὰ εὔρης ἓνα προστάτην, ποὺ ἠμπορεῖ νὰ σὲ παρουσιάσῃ εἰς τὸν θνητὸν βασιλέα καὶ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν διὰ σέ; Λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ τιμῶμεν τοὺς προστάτας ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οἱ ὁποῖοι μεσιτεύουν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν; Βεβαίως πρέπει νὰ τοὺς τιμῶμεν, ἀνεγείροντες ναοὺς εἰς τὸν Θεόν, ποὺ τιμῶνται μετὰ τὸ ὄνομά των, προσφέροντες δῶρα, δοξάζοντες τὰς μνήμας αὐτῶν καὶ ἐορτάζοντες αὐτὰς μετὰ πνευματικὴν εὐφροσύνην... Μετὰ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ πνευματικὰ ἔσματα καὶ μετὰ κατάνυξιν καὶ μετὰ ἐκδήλωσιν εὐσπλαγχνίας πρὸς τοὺς πάσχοντας ὡς τιμῶμεν τοὺς ἁγίους. Ἐὰν ὑψώσωμεν εἰς αὐτοὺς ἀναμνηστικὰς στήλας καὶ εἰκόνας, ποὺ προσελκύνουν τὸ βλέμμα, καὶ ὡς γίνωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ζωντανὰι στήλαι καὶ εἰκόνας μετὰ τὴν μίμησιν τῶν ἀρετῶν. Ἐὰν τιμῶμεν τὴν Θεοτόκον ὡς κυριολεκτικῶς καὶ ἀληθῶς Μητέρα Θεοῦ. Τὸν Προφήτην Ἰωάννην, ὡς πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν καὶ ἀπόστολον καὶ μάρτυρα... Τοὺς ἀποστόλους, ὡς ἀδελφοὺς τοῦ Κυρίου καὶ αὐτόπτας... καὶ τοὺς μάρτυρας τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐκλεγῆ ἐκ πάσης τάξεως, ὡς στρατιώτας Χριστοῦ...

† Ἀρχιμανδρίτης ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΤΗΣ*

(1914 - 1969)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ κ. ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ

Ὁ αἰμόνηστος πνευματικὸς πατήρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀντικαρκινικοῦ Ἰνστιτούτου ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Κουτῆς ὑπηρετήσας ἐπὶ 22 ἔτη καὶ δὴ μέχρι τῆς τελευταίας του ἀναπνοῆς μετὰ σπανίας καὶ δὴ πραγματικῆς αὐτοθυσίας καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τε τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Νοσοκομεῖόν μας, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρίσκετο καθημερινῶς ἀπὸ πρωῆς μέχρι βαθείας νυκτός, παρηγορῶν καὶ ἐξομολογῶν καὶ νουθετῶν τοὺς πάσχοντας, δύναμαι νὰ εἶπω, ὡς γνωρίζω ἐπακριβῶς καὶ τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς προσελήφθη εἰς τὸ Ἴδρυμα τοῦτο, ὡς καὶ ἐκ

* Φιλολογικὸν μνημόσυνον γενόμενον τῇ ἐσπέρᾳ τῆς 16-10-1969 ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνικῆς Ἐνώσεως «Ἑλληνικὸν Ἀντικαρκινικὸν Ἰνστιτούτον».

τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς εἶναι ὁ πρωτοδιάκονος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπόστολος καὶ πρωτομάρτυς Στέφανος· καὶ τοὺς ὁσίους Πατέρας ἡμῶν, τοὺς θεοφόρους ἀσκητὰς, οἱ ὅποιοι ἠγωνίσθησαν ἀπεγνωσμένως πρὸς ἀντιμέτωπισιν τοῦ πλέον μακροχρονίου καὶ περισσότερον βασανιστικοῦ μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως... Τοὺς προφήτας, οἱ ὅποιοι ἔζησαν πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς χάριτος, τοὺς Πατριάρχας, τοὺς δικαίους, οἱ ὅποιοι προανήγγειλαν τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Ἐξετάζοντες μὲ προσοχὴν τὴν ζωὴν ὄλων αὐτῶν, ἃς μιμηθῶμεν τὴν πίστιν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἐλπίδα, τὸν ζῆλον, τὸν βίον, τὴν καρτερικὴν ἀντιμέτωπισιν τῶν παθημάτων, τὴν ὑπομονὴν μέχρις αἵματος, διὰ νὰ συμμετάσχωμεν μαζί των καὶ εἰς τοὺς στεφάνους τῆς δόξης».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

τῆς μακρᾶς του ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίας, ὅτι ἀπεδείχθη πραγματικὸν Θεῖον δῶρον εἰς αὐτό, καὶ εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα ἐν γένει, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη θὰ παραμείνῃ ἔσαι ἀνεξίτηλος εἰς τὰς καρδίας τῶν τε ἰθυόντων καὶ τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τούτῳ. Ἐπαξίως λοιπὸν καὶ δικαίως ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἰδρύματος ἡ τέλεσις, ἐκτὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ ἐνὸς φιλολογικοῦ μνημοσύνου ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ τούτῳ, καθ' ὃ θὰ σκιαγραφῆσῃ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνδρὸς ὁ ἡμέτερος Γ. Διευθυντῆς κ. Ἄγγελος Παπακωνσταντίνου, ὁ στενωτάτα ἐπὶ μακρὸν συνεργασθεὶς μετ' αὐτοῦ καὶ ἄριστα γνωρίσας τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου πνευματικοῦ ἡμῶν πατρός.

Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου ἔχει ἐφεξῆς τὸν λόγον.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

κ. ΑΓΓΕΛΟΥ Ι. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Εὐστόχως ἔχει διαπιστωθῆ, καὶ μάλιστα πλειστάκις μέχρι σήμερον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ λάβῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας τὴν ὑψηλὴν καὶ περιβλεπτοῦν θέσιν τοῦ ἀξίζει. Ὅταν δὲ συμβαίῃ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ πίπτῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων, ἀγωνιζόμενος ὡς γενναῖος καὶ ἄτρομος μαχητῆς τὸν ἀγῶνα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θυσίας, τότε ἡ θέσις του καὶ ἡ μορφή του καθίσταται ἔτι περισσότερον ἐπιβλητικὴ καὶ λαμπρότερα ἐν μέσῳ τῶν ἐπιζώντων συνανθρώπων του.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ μετὰ τὸν κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 6ης Σεπτεμβρίου τρέχοντος ἔτους, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του καὶ εἰς τὴν πλήρη ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς δράσεώς του πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντα, πολυκλαυστον καὶ πολυσέβαστον ἀρχιμανδριτήν καὶ πατέρα Γεώργιον Δ. Κουτῆν.

Παρὰ τὸ ὅτι ὅλοι εἴχομεν πληροφορίας περὶ τῆς ἀπὸ τριετίας περίπου κατατροχούσης καὶ βασανιζούσης αὐτὸν νόσου, τῆς μυασθενείας· παρὰ τὸ ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρωπίνης συμπαράστασεως καὶ ἐπιστημονικῆς προσπαθείας ἐγένετο πᾶν τὸ δυνατόν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ τὴν καταπολέμησιν τῆς παθήσεώς του, ἐν τούτοις ὁ θάνατός του ὑπῆρξε δι' ὅλους ἀπροσδόκητος. Συνηθισμένοι νὰ τὸν βλέπωμεν ἐν διαρκεῖ κινήσει εἰς τοὺς διαδρόμους, τοὺς θαλάμους, εἰς τὸ ἐξομολογητήριον, τὰ Γραφεῖά μας, τὸν περίβο-

λον ἢ τὸν κῆπον τοῦ Ἱ. Ν. τοῦ Ἀγίου Σάββα, εἶχομεν σχηματίσει σχεδὸν οἱ πάντες τὴν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀκόμῃ, τοῦλάχιστον ἐπὶ μίαν δεκαετίαν, ὁ πατὴρ Γεώργιος θὰ ἐξηκολούθει ἀπερισπάστως καὶ εὐδοκίμως ἐργαζόμενος μέσα εἰς τὸν μὲ τόσον πόνον καταπεφυτευμένον καὶ μὲ τόσα δάκρυα ποτιζόμενον καθ' ἑκάστην νοσοκομειακὸν αὐτὸν προθάλαμον τῆς αἰωνιότητος.

Ἔνεκα τούτου ἀκριβῶς ὁ αἰφνίδιος θάνατός του ἐπροκάλεσεν ὀδυνηρὰν ἐκπληξιν καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς στενοὺς του συνεργάτας καὶ εἰς ὄσους τὸν εἶχον γνωρίσει καὶ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν τὴν φωτεινὴν προσωπικότητά του καὶ τὸ λίαν εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν ἔργον του.

Εἶχε γεννηθῆ τὸ ἔτος 1914 εἰς τὸ ὄρεινὸν χωρίον τῶν δοξασιμένων Ἀγραφῶν, τὸν Φουρνᾶν τῆς Εὐρυτανίας καὶ ἀνῆκεν εἰς τὰς ἐκλεκτὰς ψυχάς, τὰς ὁποίας ὁ Κύριος εἶχε προορίσει διὰ τὸ ἔργον Του καὶ εἶχε κοσμήσει μὲ πλούσια πνευματικὰ χαρίσματα καὶ προσόντα. Πολὺ ἐνωρὶς οἱ πτωχοὶ ἄλλ' εὐσεβεῖς γονεῖς του τὸν ἐπότισαν μὲ τὰ κρυστάλλινα νάματα τῆς εὐσεβείας. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον τῆς πατρίδος του, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1927, εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν περίπου, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἀναλαβὼν ἐργασίαν κατ' ἀρχὰς εἰς μεγάλον ἀδαμαντοπωλεῖον τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ. Τὴν 1-8-1928, προσβληθεὶς ὑπὸ κοιλιακοῦ τύφου καὶ παλαίσας ἐπὶ 75 ἡμέρας σκληρῶς, ἐξῆλθε τοῦ Θεραπευτηρίου «Εὐαγγελισμὸς» σχεδὸν σκέλεθρον ἐκ τῆς νόσου. Παρὰ τὴν κατάστασίν του ταύτην ἐζήτησε καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ὕπισθεν τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ σήμερον εἰσέτι λειτουργοῦσαν νυκτερινὴν Σχολὴν Ἐμποροῦπαλλήλων, καὶ μάλιστα εἰς τὴν β' αὐτῆς τάξιν, ὡς ἀπόφοιτος Σχολαρχείου. Ὁ μικρὸς ἄλλ' ἔξυπνος καὶ τεραστίας μνήμης Γεώργιος κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον τῆς ζωῆς του ἐδοκιμάσθη καθ' ὑπερβολὴν. Ἐπρεπεν ἀπέναντι τῶν προϋσταμένων του νὰ εἶναι κατὰ πάντα συνεπής. Ἐπρεπεν ὡς μαθητῆς νὰ μὴ ὑστερῇ μεταξὺ τῶν ἄλλων συμμαθητῶν του. Ἐπρεπεν ἀκόμῃ νὰ ἐξοικονομῇ καὶ τὰς μικροτέρας στιγμὰς τοῦ χρόνου διὰ νὰ κερδίξῃ πᾶσαν εὐκαιρίαν τακτικοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ἐποικοδομητικῶν συγκεντρώσεων, μελέτης ἐπιπόνου καὶ συστηματικῆς. Πόση προσπάθεια καὶ κόπος καὶ ὑπομονὴ ἀλήθεια ἐχρειάζοντο δι' ὅλα αὐτά; Καὶ πόσον πλουσία καὶ μακρόθυμος ψυχὴ διὰ νὰ σηκῶνῃ καὶ νὰ ἀντιμετωπίξῃ ἀπάσας τὰς δυσκολίας, τὰς εἰρωεῖας, τὰ σκώμματα, ἅτινα ἔνεκα τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ του προσανατολισμοῦ ἐδημιούργουν εἰς αὐτὸν καθ' ἑκάστην οἱ ἀνώτεροί του κατὰ ὑπηρεσίαν καὶ ἡλικίαν ὑπάλληλοι, οἱ ποικίλης προελεύσεως εἰς τὴν νυκτερινὴν Σχολὴν συμμαθηταὶ του, προσέτι

δὲ καὶ αὐτὴ ἡ στοιχειώδης ἀνεπάρκεια τῶν μέσων τῆς συντηρήσεώς του; Μόνον οἱ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔχοντες πικράν προσωπικήν πεῖραν τῆς τοιαύτης σκληρᾶς βιοπάλης δύνανται νὰ ἐκτιμῆσουν τὸν δύσκολον ἀγῶνα τοῦ ἐφήβου Γεωργίου κατὰ τὴν ρηθείσαν περίοδον.

Οὕτω, μὲ τὸν μόχθον καὶ τὸν ἰδρωτὰ του παλαιῶν, τερματίζει λίαν εὐδοκίμως τὰς σπουδὰς του ἐν τῇ ρηθείσῃ Σχολῇ.

Τὸ ἔτος 1932, ἕνεκα οἰκονομικῆς πτωχεύσεως τοῦ Καταστήματος εἰς ὃ εἰργάζετο, ἀναζητεῖ ἄλλην ἐπαγγελματικὴν στέγην, τὴν φορὰν αὐτὴν εἰς ἐμπορικὸν κατάστημα εἰδῶν ἱματισμοῦ, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς στρατεύσεώς του, συντελεσθείσης ἐν ἔτει 1935. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς στρατιωτικῆς του θητείας ἐν τῷ πεζικῷ, κατὰ σύστασιν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτου Σεραφεῖμ Παπακώστα, μετέβη καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Θεσσαλονίκης, ὅπου μετὰ τριετίαν ἔλαβε τὸ πτυχίον του. Τὴν 28-10-1940 ἐπιστρατευθεὶς ἠκολούθησε τὸ 5ον Σύνταγμα πεζικοῦ Τρικάλων εἰς Β. Ἡπειρον, ὅπου ἐν βαρυτάτῳ χειμῶνι καὶ πολλαῖς κακουχίαις, ἀκούραστος καὶ μετὰ χαρᾶς προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας.

Τὴν 22αν Ἰουνίου 1941 χειροτονηθεὶς διάκονος εἰς τὸν Ἱ. Ν. τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ὁμονοίας ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Παντελεήμονος, ἐγκατεστάθη διὰ τοῦ ἀπὸ 1-8-1941 ἐπακολουθήσαντος Ἀρχιερατικοῦ ἐγγράφου εἰς τὸν ἐν Πειραιεῖ (παλ. Κοκκινιά) Ἱ. Ν. τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1941 ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς καὶ ἀπεφοίτησε μὲ τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς», παρὰ τὴν ἐν τῷ μεταξύ ἐκ φυματίωσεως τοῦ λάρυγγος σοβαρῶς κλονισθεῖσαν ὑγείαν του. Τὴν 1-9-1942 μετέτεθη εἰς τὸν Ἱ. Ν. τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος Ἰλισσοῦ, ὁπόθεν μετὰ δεκατετράμηνον διακονίαν ἔλαβεν ἀόριστον ἄδειαν διὰ λόγους ὑγείας. Τὴν 22αν Μαρτίου 1945 διὰ νέου Ἀρχιερατικοῦ γράμματος διωρίσθη διάκονος τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Χαλανδρίου. Τὴν 26ην Ἰουλίου 1948, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ τότε Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἀειμνήστου Δαμασκηοῦ, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Βασιλείου Ἀτέση, τῇ ἐπιμονῇ τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου τοῦ παρόντος Ἰδρύματος Ἀριστοτέλους Κούζη καὶ διὰ τῆς ἐπιμελοῦς φροντίδος τοῦ τότε Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Συμβουλίου καὶ ἤδη Προέδρου, Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ ἀξιοτίμου κ. Παναγιώτου Μπρατσιώτου, παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Ἱ. Ν. τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς νὰ τὸν κρατήσουν εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἐφημέ-

ριον τῆς Ἐνορίας των. Τὴν 1ην Αὐγούστου 1948 ἔλαβε τὸ ὄφφικιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Ἐπισκόπου. Τὴν 21 Αὐγούστου 1948 διωρίσθη Ἐφημέριος εἰς τὸν Ἱ. Ν. τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ ἡμετέρου Νοσοκομείου καὶ τὴν 1 Μαρτίου 1949 ἔλαβε τὴν πνευματικὴν πατρότητα παρὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Ἐπισκόπου.

Ὁ Πατὴρ Γεώργιος ὡς Λειτουργγός.— Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς χειροτονίας του εἰς Ἱερέα ὁ π. Γεώργιος ἀνεδείχθη ὄντως ἄξιος λειτουργός τῆς Ἐκκλησίας, διότι μέσα του διετῆρει ἄσβεστον πάντοτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Ἐγνώριζεν ὅχι μόνον «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι» (Α' Τιμοθ. Γ' 15), ἀλλὰ καὶ πῶς δεῖ ἴστασθαι διὰ τὴν ἱερουργίαν καὶ διεξαγωγὴν τῆς ἀναιμάκτου ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ θυσιαστηρίου θυσίας.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς εἰς διάκονον χειροτονίας του, μέχρι τῶν τελευταίων του ὥρῶν, καθ' ἃς ἐν προσευχῇ τελῶν ἀφηρέπαγγε τῆς παρουσίας ζωῆς, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐξοικειώθη μὲ τὸ θεῖον θυσιαστήριον.

Τὰ ἅγια, τὰ ἱερά, τὰ ἀνείπωτα συναισθήματα τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς χειροτονίας του, οὐ μόνον δὲν ἠλαττώθησαν μὲ τὴν πάροδον τῆς ἱερατικῆς του ζωῆς, ἀλλ' ὅλως ἀντιθέτως ἠϋξάνον καὶ ἐπολλαπλασιάζοντο ὄλονεν καὶ περισσότερον. Εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ποτὲ δὲν τὸν εἶδομεν νὰ εἰσέρχεται φωνασκῶν ἢ χειρονομῶν, ἄτακτον ἔχοντα τὴν περιβολὴν ἢ πομπώδη τὴν ἐμφάνισιν, ἀλλὰ πάντοτε σεμνόν, ἱεροπρεπῆ, ταπεινόν, κατάμεστον δέους καὶ κατανύξεως καὶ ἀκάλυπτον. Ἀκολούθως ἐπροχώρει πρὸς τὸ ἱερὸν Βῆμα, ὅπου μετὰ πολλῆς εὐλαβείας εἰσῆρχετο καὶ κάμπτων τὰ γόνατα ἐξεχύνετο ἐκεῖ εἰς βαθεῖαν προσευχὴν μὲ τὴν πυρπολουμένην ἀπὸ τὴν θέρμην τῆς εὐσεβείας ψυχὴν του, γινόμενος οὕτω τύπος καὶ ὑπόδειγμα ἀρίστης συμπεριφορᾶς οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς τοὺς λαϊκοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἴσως ἐκ τῶν νεωτέρων του συλλειτουργῶν.

Οἱ λόγοι τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, «ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφήκας» (Ἀποκ. Ἰωάν. Β' 4), οἱ φανερόντες παράπονον σοβαρώτατον τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς ρηθείσης Μικρασιατικῆς πόλεως, ἀπέτέλουν διὰ τὸν π. Γεώργιον τὸ σύνθημα τῆς διαρκοῦς ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς περιφρουρήσεως ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς αἰτίας καὶ ἐπιδράσεως. Εἶχε βαθύτατον τὸ αἶσθημα ὅτι ὁ χῶρος τοῦ θυσιαστηρίου εἶναι ὁ ἱερώτερος τῶν τόπων, διότι ἐπίστευεν, ὅτι ἐκεῖ ὁ ἱερεὺς ἰστάμενος μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὡς μεσίτης καὶ πρε-

σβευτής, διεξάγει την μεγαλειωδεστέραν και δραματικώτεραν πάλην διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἐμπειπιστευμένων ψυχῶν.

Ὡς τακτικὸς ἱερεὺς τοῦ Ἰδρύματος ἐτέλει μόνος τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς τελέσεως ταύτης, ἡ ψυχὴ του πραγματικῶς ἐσκίρτα. Ἡ προσήλωσίς του καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του τὸν ἔκαμαν ὥστε νὰ ἀπορροφᾶται ὁλόκληρος. Νοῦς, ψυχὴ, διάνοια, καρδία, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι συνηγωνίζοντο διὰ τὴν πληρεστέραν συμμετοχὴν εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν θείαν τοῦ Θεοῦ λατρείαν. Ἀπέβαινε διὰ τῆς τοιαύτης ἀφοσιώσεώς του καὶ ὑπόδειγμα λειτουργοῦ τοῦ μυστηρίου, κατὰ τὴν ἱερουργίαν τοῦ ὁποίου καὶ οἱ συλλειτουργοὶ του — ὅταν οὗτοι παρευρίσκοντο — καὶ τὸ παριστάμενον ἐκκλησίασμα ἠσθάνοντο ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ γῆ εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἓνα μέρος τοῦ οὐρανοῦ.

Τὸ ἱεροπρεπὲς καὶ μεμετρημένον τῶν κινήσεών του, ἡ σεμνότης τῶν ἐκφωνήσεών του, ἡ ἐν συναισθήσει καὶ βαθείᾳ κατανοήσει ἀπαγγελία τῶν λειτουργικῶν εὐχῶν, ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν ἀνακαλοῦν ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην μας τοὺς λόγους τοῦ Χρυσορρήμονος καὶ Μ. Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας μας Χρυσοστόμου: «Ἐστηκεν ὁ ἱερεὺς, οὐ πῦρ καταφέρων, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ τὴν ἱκετηρίαν ἐπὶ πολὺ ποιεῖται, οὐχ ἕνα τις λαμπὰς ἄνωθεν ἀφθεῖσα καταναλώσῃ τὰ προκειμένα, ἀλλ' ἕνα ἡ χάρις ἐπιπεσοῦσα τῇ θυσίᾳ, δι' ἐκείνης τὰς ἀπάντων ἀνάψῃ ψυχὰς καὶ ἀργυρίου λαμπροτέρας ἀποδείξῃ πεπυρωμένου».

Ὅσοι καὶ ὁσάκις ἐλειουργήθημεν εἰς τὸν Ἱ. Ν. τοῦ Ἁγίου Σάββα ἃς ἐνθυμηθῶμεν τὰς Λειτουργίας ἐκείνας καὶ ἃς ἐρωτήσωμεν ἑαυτοῦς: Ποσάκις ἡ θεία Χάρις, ἡ πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς ἐκχυθεῖσα, μεσιτείας τοῦ πιστοῦ, τοῦ ἀγνοῦ, τοῦ ἀγίου τούτου λειτουργοῦ, δὲν ἐγένετο κίνητρον, ὥστε νὰ αἰσθανθῶμεν βαθύτατα ἀπέραντον πρὸς τὸν Κύριον τὴν εὐγνωμοσύνην μας καὶ δὲν ἀφήσαμεν ἐν συνεχείᾳ πολλάκις τὴν ψυχὴν μας νὰ χύσῃ πύρινα δάκρυα πηγαιῶς εὐχαριστίας διὰ τὰς τόσας καὶ τόσας δωρεὰς Του!

Ἀποτελεῖ γεγονὸς ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ π. Γεώργιος, τόσον ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνίαν διὰ τῆς προσευχῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν μυστηριακὴν διὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἔνωσιν μὲ τὸν Θεόν, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ οὐ μόνον ἀνεγενᾶτο, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐθησαύριζε περισσότερο εἰς πίστιν, εἰς ἀρετὴν, εἰς πνευματικότητα, χαρίσματα ἄκρως ἀπαραίτητα διὰ τὸ πολὺπλευρον καὶ λίαν δύσκολον ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ἔργον του. Καὶ παραμένει εἰς τοὺς πολλοὺς θέμα ἀπορίας ἄξιον, πῶς ὁ βραχύσωμος καὶ ἀσθενικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον κατὰ μὲν τὰ ἔτη τῆς νεότητός του ἔλονοσια, κοιλιακὸς τύφος καὶ φυματίωσις ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀποστείλουν εἰς τὸν τάφον,

κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του δεινῶς ἢ μυασθένεια τὸν ἐβασάνισεν, πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀνταπεκρίνετο, μὲ τόσῃ ἀκριβειαν καὶ λεπτομέρειαν, εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τόσων κατ' ἔτος ἐναλλασσομένων διαφόρου μάλιστα προελεύσεως καὶ μορφώσεως ἀσθενῶν καὶ ἐπὶ διάστημα μεγαλύτερον τῶν εἴκοσι δύο καὶ πλέον ἐτῶν!

Ἄλλὰ διὰ τοὺς μετ' αὐτοῦ συνοδοιπορήσαντας καὶ ἀδελφικῶς συνεργασθέντας ἡ ἀπορία αὐτῆ παύει ν' ἀποτελῇ δύσλυτον ζήτημα, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὁ π. Γεώργιος, ὡς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἤντλει τὰς δυνάμεις του καὶ ἐνεπνέετο τὰς σοφὰς συμβουλὰς του, ἅς ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ μακροτάτας μάλιστα ἀπητύθυνε πρὸς τοὺς πολυαριθμοὺς ἐξομολογουμένους ἀσθενεῖς του, ἀπ' εὐθείας ἀπὸ Ἐκειῖνον.

Ἔς Ἰεροκῆρυξ.—Ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πιστοὺς «ἐξ εἰλικρινείας ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ κατενώπιον Θεοῦ», μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῶν συνανθρώπων του. Ἐχων βαθυτάτην συναίσθησιν τοῦ ὕψους τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀποστολῆς, ὀλονὲν καὶ περισσότερον ἐφρόντιζε διὰ τὴν ὕσον τὸ δυνατόν τελειότεραν προετοιμασίαν τῶν ὁμιλιῶν του.

Τὰ ἐντυπωσιακὰ κηρύγματα τὰ ἀπέφευγε πάντοτε, διότι ἀπηχθάνετο τὸν θόρυβον, ἔστρεφε δὲ τὴν προσοχὴν του ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μορφωτικὴν καὶ οἰκοδομητικὴν πλευρὰν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ περιεχόμενον των ἦτο ὄχι μόνον χριστοκεντρικὸν καὶ ἀγιογραφικόν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπίκαιρον καὶ κοινωνικόν. Ἦτο κῆρυξ, ὅστις ὠμίλει ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν προσωπικὴν του πείραν καὶ μὲ τὸν ἰδικόν του ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἐnthουσιασμόν, ἀλλὰ καὶ μὲ σοβαρότητα μεγάλην, μὲ σαφήνειαν, μὲ πειστικότητα, μὲ διαλεκτικὴν προσέτι ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν. Χωρὶς ποτὲ νὰ κουράζῃ τοὺς παρακολουθοῦντας αὐτόν, ἀνέλυε κατὰ τρόπον πρακτικὸν τὰ λόγια τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου καὶ ὑπεδείκνυε τὰ καθήκοντα τοῦ χριστιανοῦ. Οἱ λόγοι τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου, οὗς ἀπευθύνει πρὸς τοὺς Κορινθίους διὰ τῆς Β' του ἐπιστολῆς (οὐκ ἐσμὲν ὡς οἱ λοιποὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ, κατενώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν) (Β' Κορινθ. β' 7) εὐρίσκουν τὴν ἐφαρμογὴν των εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἱεροκῆρυκος π. Γεωργίου, διότι ἅπαντα τὰ κηρύγματά του, εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας ἀνερχόμενα, παρουσιάζουν φωτεινὴν, εὐπρόσδεκτον καὶ οἰκοδομητικὴν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον, ἐάν ἡ Διεύθυνσις Τύπου τῆς Ἀ-

ποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐμερίμνα διὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν εἰς ἴδιον τόμον, διότι διὰ τῆς δημοσιότητος αὐτῶν τὰ μέγιστα θὰ εἶχον νὰ ὠφεληθῶσιν οἱ πιστοὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν καθημερινὴν αὐτῶν ζωὴν.

Ἔσ Πνευματικός.—Ἄλλ' ὁ αἰδίδιμος ἀρχιμανδρίτης ἐξαιρετικὴν ἐσημείωσεν ἐπιτυχίαν καὶ ὡς πνευματικὸς πατήρ. Μόνον οἱ ἀσθενεῖς οἱ ἐπὶ τόσα ἔτη διελθόντες ἀπὸ τὸ ἐξομολογητήριόν του διὰ νὰ ἀνοίξωσι πρὸς αὐτὸν τὴν καρδίαν των καὶ τὰ φρυγμένα των χεῖλη καὶ θεραπεύσουν τὴν δίψαν τῆς κουρασμένης ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ζωῆς ψυχῆς των μὲ τὸ δροσερὸν νάμα τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, πού μὲ τόσην χάριν ἀφθονον παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς ὁ π. Γεώργιος, ὑπερβαίνουν τὰς 37.000.

Ἐὰν εἰς αὐτοὺς, διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν καὶ λόγον, θελήσωμεν νὰ προσθέσωμεν μαθητὰς Κατηχητικῶν Σχολείων, μέλη χριστιανικῶν μαθητικῶν ὁμάδων, φοιτητικῶν ἐνώσεων, ἐργαζομένων νέων, τόσων ἄλλων διψασμένων ψυχῶν, ἅς ὁ φωτισμὸς τοῦ Θεοῦ ἀπέστειλεν τακτικώτατα πρὸς αὐτόν, φανερὸν καθίσταται ὅτι δὲν μᾶς εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορίσωμεν τὸ ὕψος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς αὐτὸν ἐξομολογηθέντων. Καὶ ὅλον αὐτὸν τὸν εὐλογημένον καὶ πλούσιον ἀμητόν, τὴν ἄκρωσ ὠραίαν καὶ θείαν αὐτὴν συγκομιδὴν, ὁ ταπεινὸς πατήρ τὴν ἐδέχετο πάντοτε μὲ ἀγάπην, μὲ καλωσύνην, μὲ στοργήν, μὲ ἐπιείκειαν, μὲ πολλὴν κατανόησιν, διότι ἐπίστευεν ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν κάθε μετανοοῦντα ἁμαρτωλὸν ἐκχέει πλουσίαν τὴν χάριν τῆς καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς.

Ἐγκύψας εἰς σοβαρὰς καὶ λεπτομερεῖς μελέτας τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ψυχιατρικῆς, ἰδιαιτάτα δὲ εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅταν ἀντίκρυζε τὸν ἐξομολογούμενον ἐν συντριβῇ, μὲ φρόνημα καταπεπτωκὸς, τυραννόμενον ἀπὸ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως, κατάρθωνεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς νὰ διαγινώσκη τὸ ψυχικὸν δρᾶμα, ὅπερ τὸν ἐβασάνιζεν. Ἐνεκα τούτου καὶ προσέβλεπε πρὸς αὐτὸν μὲ πόνον ἅμα καὶ μὲ γλυκύτητα.

Ἡ γνησία καὶ φωτισμένη ἀντίληψις, ἣν εἶχε σχηματίσει διὰ τὴν ἐν μέσῳ τῶν ἀσθενῶν ἀναστροφὴν καὶ ἀποστολὴν του, εἶναι ἀληθὲς ὅτι τῷ παρεῖχε καταπληκτικὴν εὐχέρειαν διὰ νὰ ὀμιλῇ εἰς τὰ τρίσβαθα τῆς ψυχῆς των, νὰ μεταστρέφῃ πρὸς τὰ Ἄνω τὴν διάνοιαν των καὶ νὰ μετακαλῇ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς. Ἐκέρδιζε τὰς ψυχὰς των, διότι ἐβλεπε τὰ μυστικὰ ψυχικὰ τραύματά των μὲ συμπόνια, μὲ σεβασμόν, μὲ ἀξιοπρέπειαν.

Ἐποβλέπων δὲ εἰς τὸν καθένα ἐξ αὐτῶν ὡς πρὸς μίαν ἐνιαίαν ψυχωσωματικὴν σύνθεσιν, διττὸν ἐπεδίακε σκοπὸν: καὶ τὴν θεραπεῖαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ σώματος.

Ἐν τούτοις, εἰς τὸ λίαν ἀκανθῶδες καὶ κοπιῶδες τοῦτο ἔργον πολλάκις συνήντα τρομερὰς δυσκολίας. Διὰ τὰ γίνουσι αὐταὶ ἀντιληπταί, ὡς μοι ἐπιτρέψῃ ἡ σεβαστὴ ὁμήγουρις νὰ μεταφέρω ἐδῶ κάτι μόνον ἀπὸ τὸν ἀγῶνά του τοῦτον πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς του, ποῦ μοῦ ἔλεγεν εἰς μίαν συνεργασίαν μας.

«Τὸ ἔργον τῆς ἐξομολογήσεως καταντᾷ λίαν ἀγγῶδες καὶ ὁμολογουμένως μὲ πνίγει, ὅταν συναντῶ περιπτώσεις, καθ' ὧς οἱ δι' ἐξομολόγησιν προσερχόμενοι ἀσθενεῖς ἀφ' ἧς ἐβαπτίσθησαν ἀντικρύζουν τὸν πνευματικὸν διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν των ἔπειτα ἀπὸ 35 ἢ 40 καὶ 55 ἀκόμη χρόνια.

Ἀντιλαμβάνεσθε τί θὰ πῆ τοῦτο, ἔπειτα ἀπὸ μίαν πολυκύμαντον ζωὴν, ξένην τελείως πρὸς τὸ θέλημα καὶ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, κατάφορτον ἀπὸ παντοειδῆ ἁμαρτωλὰ πάθη καὶ ἠθικὰ παραστρατήματα, καθ' ὅλα στεῖραν ἀπὸ ἔργα στοιχειώδους ἀνθρωπισμοῦ καὶ καλωσύνης. Μὲ τοὺς τύπους τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ διαθέτῃς ὄχι ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις μακροτάτας ὥρας διδασκαλίας καὶ συμβουλῶν, διὰ νὰ τοὺς κἀνης νὰ ἐνοήσουν πόσον φοβερὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία, εἰς ποῖον ἀβυσσαλέον χάος τελοῦν ἔνεκα τῆς μέχρι τοῦδε θλιβερᾶς πορείας των καὶ πόσον μέγαν κίνδυνον διατρέχουν ἔνεκα τῆς προκεχωρημένης καταστάσεως τῆς ἀσθενείας των, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἤθελον ἀναχωρήσει τῆς παρουσίας ζωῆς ἀπροπαράσκειοι. Καὶ τοὺς μὲν περισσοτέρους, συνεργουσῶν εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν καλῶν καὶ εὐσεβῶν νοσοκόμων ἀδελφῶν μας, τοὺς προλαμβάνω. Δυσκολεύομαι ὅμως τὰ μέγιστα εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐπειγόντως ἐξ αὐτῶν χειρουργουμένων, μετὰ τῶν ὁποίων ἀδυνατῶ νὰ λάβω τὴν ἐπαφὴν ἔνεκα τῆς σοβαρότητός των».

Πρόθυμος, πρόσχαρος, ἀνοικτόκαρδος, πάντοτε μὲ ἀγάπην καὶ ἀπλότητα παιδικὴν ἔτρεχε πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς. Οἱ ἀσθενεῖς ἦσαν δι' αὐτὸν ἡ ζωὴ του, ἡ τροφή του, ἡ χαρὰ του, ἡ καλύτερα του ἀναστροφῆς. Νύκτα ἦτο, μεσάνυκτα, στιγμαὶ ἐν πλήρει θέρει ἀπογευματινῆς ἀναπαύσεως, ἀνάπαυλα καὶ μικρᾶς ἀδείας χρόνος δι' ἀνεφοδιασμόν; Οὐδὲν τούτων τὸν ἀπέτρεπε. Κατεύθυνσις καὶ πορεία του ἦσαν οἱ θάλαμοι. Εὐρίσκετο ἐκεῖ διὰ νὰ καλωσορίζῃ, νὰ χαιρετᾷ, νὰ ἐνισχύῃ, νὰ τονώγῃ, νὰ παρηγορῇ, νὰ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ ἐσωτερικοῦ των τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν κατάθλιψιν καὶ σὰν φῶς, σὰν αὔρα ἑαρινή, σὰν δλοκάθαρη καὶ κρυσταλ-

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ε'

«Λάβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...». Ποιός θὰ φθάσῃ τὸ μεγαλεῖο τῆς εὐεργεσίας, ποὺ μᾶς ἔκαμε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας ἢ τῆς κοινωνίας; Κανένας ἀπολύτως. Οὔτε νοῦς ἀγγελικός. Γιατὶ ἡ εὐεργεσία αὐτὴ εἶναι ἀπεριόριστη καὶ ἀπειρη, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ἡ χάρις Του, ἡ σοφία Του καὶ ἡ παντοδυναμία Του. Τί ἀγάπη γιὰ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς διακηρύσσεται κάθε μέρα στὴ θεία Λειτουργία! Κάθε ἡμέρα στὴν ἁγία Τράπεζα ὁ Θεὸς εἶναι κατ' οὐσίαν, μὲ ὅλην του τὴν θεότητα καὶ μὲ ὅλην του τὴν ἀνθρωπότητα. Παρατίθεται καὶ τρώγεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, ἢ μεταφέρεται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὰ σπίτια τῶν πιστῶν καὶ παρατίθεται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Τί θαυμασία ἐπικοινωνία! Τί ἀνάμειξις τῆς θεότητος μὲ τὴν ἰδικὴν μας πεσοῦσαν ἀδύνατον, ἁμαρτωλὴν ἀνθρώπινη φύση, ἀλλὰ ὄχι καὶ μὲ τὴν ἁμαρτία, ἢ ὁποῖα κατακαίεται μὲ τὸ πῦρ τῆς χάριτος! Τί εὐτυχία καὶ μακαριότης τῆς φύσεώς μας, ποὺ δέχεται μέσα της τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώνεται μὲ αὐτήν! Κατ' αὐτὴν τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ μέσα μας μὲ πίστη πραγματοποιεῖται ἡ συγχώρησις, ὁ ἁγιασμός, ἢ ἀπαλλαγὴ μας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ τοὺς ἐχθροὺς μας, ἢ ἀνακαίνισίς μας, ἢ στερέωσις τῆς καρδίας μας, ἢ εἰρήνη μας, ἢ ἐλευθερία μας, ἢ δόξα μας, ἢ ζωὴ καὶ ἢ ἀθανασία μας. Ὡ πόσες εὐεργεσίες μᾶς δίνει ὁ Θεὸς μὲ τὴ θεία Λειτουργία!

Ἀλλὰ πῶς τὴν ἀντιμετωπίζουν οἱ Χριστιανοί; Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-

λίνη πηγὴ, νὰ σκορπᾷ τὴν λάμψιν εἰς τὰς μορφάς των, τὴν διαύγειαν εἰς τὸν ἐσκοτισμένον νοῦν των, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ἀναπτρωμένον φρόνημα εἰς τὴν κουρασμένην ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὰς θλίψεις καρδίαν των, «τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν» εἰς τὴν ψυχὴν των.

ΑΓΓΕΛΟΣ Ι. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Γεν. Διευθυντῆς

τοῦ Ἑλλην. Ἀντικ. Ἰνστιτούτου

(Συνεχίζεται)

στον με τὴν συνηθισμένη παγερότητα, ἔλλειψη προσοχῆς, ἀδιαφορία. Κοινωνοὺν πολὺ σπάνια, μία φορὰ μόνο τὸ χρόνο καὶ αὐτὸ σὰν ἀπὸ ἀνάγκη καὶ ἀπὸ ἔθιμο πού ἐπεκράτησε. Τί κάνουν, οἱ ταλαίπωροι! Τί θεῖο καὶ ἀνεκτίμητο θησαυρό, τί ἀθάνατη καὶ ζωοπάροχος θεία δωρεά! Τί βοήθεια! Νὰ γιατί δὲν βρίσκει κανεὶς στοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ἀληθινὴ χριστιανικὴ ζωὴ, ζωὴ με πνεῦμα Χριστοῦ. — Νὰ γιατί πολλαπλασιάσθησαν τὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ δυστυχία. Νὰ γιατί ὅλη ἡ κτίσις ἐξωπλίστηκε ἐναντίον μας νὰ μᾶς ἐκδικηθῆ σὰν ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τὰ στοιχεῖα: καὶ τὸ νερό, καὶ ἡ φωτιά, καὶ ὁ ἀέρας, καὶ ὁ θάνατος σὲ ὅλες του τίς μορφές.

Στὰ λόγια «λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστὶ τὸ σῶμά μου» καὶ «πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες τοῦτό ἐστὶ τὸ αἷμά μου» εὐρίσκεται ὅλη ἡ ἄβυσσος τῆς ἀγάπης τῆς θεότητος πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ὑπάρχει κάτι, σχετικὸ με τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, πού πρέπει νὰ τὸ σκέπτεται κάθε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐμβαθύνει ἀντικειμενικὰ καὶ ἀμερόληπτα στὶς κρίσεις τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἅγιος τρόμος καταδιώκει κάθε ἀπροκατάληπτο, μὴ συνδεδεμένον ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ἄνθρωπο σὲ ὅλα του τὰ μέλη καὶ ὅλη του τὴν ὑπόσταση, ὅταν ἀκούη με πόθο αὐτὰ τὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἱεουργοῦ. Ὡ ἀγάπη τελειοτάτη! ἀγάπη ἰσχυροτάτη! «Κύριος ὢν πάντων καὶ κτίστης Θεὸς τὸ φθαρτὸν ὁ ἀπαθῆς πτωχεύσας σεαυτῷ ἠνωσας· καὶ τὸ πάσχα οἷς ἔμελλες θανεῖν, αὐτὸς ὢν, σεαυτὸν προετίθεις, φάγετε βοῶν τὸ σῶμά μου καὶ πίστει στερεωθήσεσθε». Τί προσφέρομεν ἡμεῖς ὡς εὐχαριστίαν στὸν Θεὸν γιὰ τὴν ἀγάπη του αὐτὴ πρὸς ἡμᾶς; Τρέφομε τοὺς πεινῶντας, ποτίζομε τοὺς διψῶντας; Ἐνδύομε τοὺς γυμνοὺς; Ἐπισκεπτόμεθα τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς φυλακισμένους; Ὅμως εἰς τὸ πρόσωπόν τους ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, γιατί εἶναι μέλη του, χρειάζεται τὴ βοήθειά μας, ὁ Σωτὴρ μας, αὐτὸς πού «ἔθυσεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν».

Ἡ Λειτουργία εἶναι ἡ παράστασις τοῦ Θεοῦ. Παράστασις ἀπεραντῆς ἀγάπης, σοφίας, παντοδυναμίας, δικαιοσύνης, ἀγιότητος, καὶ αἴσθημα ἀτέλειωτης γλυκύτητος, ὁμορφιάς, φωτός, εὐτυχίας, γιατί σὲ ὅλα τὰ μυστήρια γιὰ τοὺς νοήμονας καὶ εὐσεβεῖς εἶναι κρυμμένα ἡ ἀτέλειωτη γλυκύτης, ἡ ὁμορφιά, τὸ φῶς, ἡ εὐτυχία, ἡ ἀγιότης, ἡ αἰωνία δικαιοσύνη, ἡ χάρις καὶ ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ. Δὲν χορταίνει ὁ νοῦς με τὴν γλυκεῖα καὶ φωτεινὴ θεωρία καὶ ἡ καρδιά με τὸν ἀναστεναγμὸν καὶ τὸν μακαρισμὸν, με τὸ νὰ συλλογιέται κανεὶς αὐτὸ τὸ Μυστήριον τῆς ἀπεριόριστης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων πού χάνονται.

Ἐμεῖς ὅμως ἐγκαταλείπομε τὴν Ἐκκλησία καὶ προτιμᾶμε τὸ θέατρο, τὴν κατοικία τῆς μέριμνας, ὅπου δὲν ὑπάρχει τροφή γιὰ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ μας, δὲν ὑπάρχει θεραπεία, καθαρισμός, βοήθεια, ὅπου ἀντιθέτως κάθε ἅγιο ὑποβάλλεται σὲ βεβήλωση, ὅπου θεωρεῖται ἀπαράδεκτο νὰ προφέρῃ κανεὶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ σὰν ἀστεῖο, ὅπου γίνεται τέλειο ὄργιο τῶν ὀνομαζομένων «εὐγενῶν παθῶν»! Ἐκεῖ, ὅπου ὁ κόσμος ὁ φίλαυτος καὶ ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος ἐσταύρωσε καὶ ἀνασταυρῶνει τὸν Κύριον, σηκώνει τὸ κεφάλι ψηλά!...

«Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά Σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν». Ὅταν ψάλλωνται αὐτὰ τὰ λόγια, ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὅλοι οἱ παριστάμενοι εἰς τὸν ναὸν ὑποχρεοῦνται νὰ προσεύχονται μαζί με τοὺς ἱερουργούς, νὰ καταπέμψῃ ὁ Οὐράνιος Πατὴρ τὸ Πνεῦμα Του τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὰ προκείμενα δῶρα καὶ νὰ ἀπαγγέλλουν καθ' ἑαυτοὺς τὴν προσευχὴν. «Κύριε ὁ τὸ πανάγιόν Σου Πνεῦμα τῆ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς ἀποστόλοις Σου καταπέμψας, τοῦτο, ἀγαθέ, μὴ ἀντανέλης ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐγκαίνισον ἡμῖν τοῖς δεομένοις Σου. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου Σου καὶ τὸ Πνεῦμά Σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ». Αὐτὴ τῆ στιγμῆ καμμιὰ ψυχὴ δὲν πρέπει νὰ μένῃ ψυχρὴ, ἀλλὰ κάθε ψυχὴ ὀφείλει νὰ φλέγεται ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. Τὴν ψυχὴ τὴν ψυχραίνουν, ἅς τὸ ἐπαναλάβωμε, οἱ βιωτικὲς μέριμνες καὶ τὰ πάθη, π.χ. οἱ ἡδονές, τὸ κέρδος, ἡ πλεονεξία, ὁ θυμὸς, ἡ ἔχθρα, τὸ μῖσος, ὁ φθόνος. Αὐτὴ κυρίως τὴν ὥρα ἅς γίνουν οἱ ψυχές μας λύχνοι καιόμενοι (ἀναμμένοι), θυμίαμα ἀναμμένο καὶ εὐώδες, σὰν καπνὸς θυμιάματος, ποὺ ἀνεβαίνει στὸν οὐρανό.

(Συνεχίζεται)

Μετάφρασις Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τιμὴ : Δραχμαὶ 150.

Παραγγελία : Εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

III

ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΤΟΥ

Στὸ κύριο ὅμως αὐτὸ ἰδεῶδες τους, τὴν ἀγάπη κι' ἀφοσίωσι πρὸς τὸν Θεό, δὲν ξέχασαν νὰ συνδυάσουν καὶ νὰ συνδέσουν κι' ἄλλα ποὺ ἦσαν ἔκφρασι αὐτῆς τους τῆς λατρείας. Ἀγάπησαν τὸν Κύριο μ' ὅλη τους τὴν καρδιά, δὲν ἐμίσησαν ὅμως τὴν εἰκόνα του, τὸν ἄνθρωπο. Καὶ δι' αὐτόν, τὸν συνάνθρωπό τους, ἔκρυβαν μέσα τους θησαυρὸ ἀγάπης ἀνεξάντλητο. Ἀγάπης ποὺ ἐκδηλώθηκε σὲ ποικίλες στιγμές, εἴτε στὸ πρόσωπο ἑνὸς ἀδελφοῦ στὸ Κοινόβιο, εἴτε σὲ εὐρύτερο κύκλο μελῶν τῆς κοινωνίας. Δὲν θὰ ἦταν σχῆμα ὀξύμωρο ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ ὑποστηρίξη πὼς οἱ μοναχοί, οἱ ἀπράγμανες καὶ φαινομενικὰ ἀδιάφοροι γιὰ κάθε γῆϊνο καὶ κοινωνικό, ἔγιναν οἱ πιὸ μεγάλοι κοινωνικοὶ ἐργάται μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ πλημμύριζε τὰ στήθη τους, ὅπως θὰ δοῦμε σὲ ἄλλο κεφάλαιο. Ἐκεῖ θὰ ποῦμε εἰδικὰ γιὰ τὴ θέσι τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν κοινωνία καὶ γιὰ τὴν ἀδιάκοπη προσφορά του στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἐδῶ τοῦτο μόνον θέλουμε νὰ τονίσουμε: πὼς εἶναι μεγάλη κι' ἀνεπίτρεπτη συκοφαντία καὶ ἔγκλημα κατὰ τῆς ἱστορίας ἑνὸς ἱεροῦ θεσμοῦ, νὰ λέμε καὶ νὰ πιστεύουμε πὼς ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἀνώφελος καὶ οἱ μοναχοὶ παράσιτα τῆς κοινωνίας. Εἶναι κρίμα καὶ γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους νὰ ἀδικοῦμε τόσο πολὺ τὸν ἑαυτὸ μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν θεσμὸ αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, ὅπως θὰ κατάλαβες, τὴν ἀφρόκρεμα τῆς πνευματικότητος, τὴ βίωσι τῆς ἀγιότητος καὶ τὴ κατάκτησι τῆς τελειότητος.

Αὐτὸ εἶναι μὲ λίγα καὶ πωτχὰ λόγια τὸ ἰδεῶδες τοῦ Μοναχισμοῦ. Χωρὶς περιστροφές θὰ πρέπη νὰ ὁμολογήσωμε πὼς εἶναι ὑψηλό, ἐξιδανικευμένο, ἀπρόσιτο γιὰ τοὺς πολλοὺς, γιὰτὶ χρειάζεται θυσία πολλή καὶ τόλμη καὶ θάρρος καὶ πίστι ἀτράνταχτη κι' ἀγάπη ἀπεριόριστη γιὰ νὰ πραγματοποιῆθῃ. Καὶ μόνο γι' αὐτὲς τους τίς προσφορὰς ποὺ αὐθόρμητα ἦ καὶ μὲ κάποια βία πάνω στὴν ἀνθρώπινη φύσι ξεπήγασαν ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ τους, εἶναι ἄξιοι τοῦ σεβασμοῦ μας οἱ μοναχοί. Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ σπουδαῖο. Ὅτι δηλ. δὲν ἐγεννήθησαν ὅλοι αὐτοὶ μὲ τοὺς οὐρανίους πόθους στὴν ψυχῇ. Βέβαια μίλησε κάποτε μέσα τους ὁ Θεός. Ὅμως αὐτοὶ μὲ ἀγῶνα πολὺν ἐκαλλιέργησαν τὴν κλίσι τους, μὲ βάσανα καὶ δυσκολίες πολέμησαν. Καὶ τᾶβαλαν, ὅπως εἶπαμε, καὶ μὲ τὸν ἑαυτὸ τους, τὸν ἐβίασαν, τὸν ἔσπρωξαν, τὸν

περιώρισαν, και τέλος τον ανάγκασαν να παραδεχθῆ ειλικρινά τις ἀρχές τοῦ πνεύματός τους και να παύση να φέρεται σάν ξένος, ἢ να παρεμβάλλη προσκόμματα στην πνευματική τους πορεία.

Τὸ ιδεῶδες τοῦ μοναχοῦ, ὁ σκοπὸς τῆς ἀφιερώσεώς του εἶναι σήμερα ἄγνωστος στοὺς πολλούς. Για κείνον ὅμως πού ἔμαθε τί πιστεύει και τί ἐπιδιώκει ὁ μοναχός, τὸ ιδεῶδες αὐτὸ φαίνεται ἀσύλληπτο, ἀσύγκριτο σὲ ὠραιότητα, σὲ κάλλος, ἐξαίσιο σὲ μεγαλεῖο, πλούσιο σὲ φαντασμαγορία, ἀληθινὰ ὑπερκόσμιο, οὐράνιο, θεϊκό. Φαντάζει στὰ μάτια τοῦ πιστοῦ τὸ μεγαλεῖο του, γιατί στην οὐσία του εἶναι βίωμα ἀγγέλων και ὄχι ἀνθρώπων. Γιατί ὁδηγεῖ ψηλαφητὰ ἐκεῖ ὅπου τὸ πνεῦμα μόνον ἔμπορεῖ νὰ εἰσχωρήσει, και στην ἰχνηλάτησι αὐτὴ καλλιιεργεῖ τὴ θεωρία, τὴν ὄνορασι, τὴν ἔκστασι. Ὅταν ἡ ψυχὴ ἐγγίξει τὸν Θεό, ζῆ τὴν πληρότητά της. Κι' ἀπόκειται στὸν καθένα με τὴν ἐπίγεια ζωὴ του νὰ δώση στην ψυχὴ του, ὅταν σημάνη ἡ μεγάλη ὠρα, τὸ φυσικό της περιβάλλον, τὴ θέα τοῦ Θεοῦ. Στὸς μοναχοὺς δόθηκε κατὰ χάριν μιὰ μεγάλη ἀμοιβή. Οἱ κόποι τους στη παρούσα ζωὴ τοὺς ἀνοίγουν ἀπὸ τώρα τὴν πύλη τῆς ΖΩΗΣ, και μέσα στὸ ἀστραποβόλημα τῆς «θεωρίας» τους ζοῦν μυστικά, αὐτοὶ ἀπὸ τώρα, τοὺς γλυκασμοὺς τοῦ οὐρανοῦ. Προγεύονται τὴ θεία μακαριότητα. Ροφοῦν τὸ νέκταρ και τρώγουν τὸ θεϊκό μάννα, γιατί εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, τὸ «λήμμα» τὸ σεσωσμένο, οἱ ξεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ ἀκολουθοῦντες τὸ Ἄρνιον.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69) ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλιῶν ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῆ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες και τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἀγ. Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι (117), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

179. Πῶς εἰσῆχθησαν καὶ ποία εἶναι ἡ σημασία τῶν μερίδων ποὺ τίθενται κατὰ τὴν πρόθεσιν εἰς τὸ ἅγιον δισκάριον; Μεταβάλλονται εἰς Σῶμα Χριστοῦ; (Ἐρώτησις Αἰδεσ. Κ.Ν.).

180. Κατὰ τὴν τυπικὴν διάταξιν ὁ ἱερεὺς κατὰ τὸ «Πρόσχωμεν, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις» ὑψοῖ τὸν ἁμνόν. Μερικοὶ ἱερεῖς ὑψώνουν ὀλόκληρον τὸ δισκάριον εἶναι τοῦτο ὀρθόν; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Κ. Ἀργίτη).

181. Διατί ὁ ἱερεὺς νὰ μὴ κοινωνῇ ἀπὸ τὴν μερίδα τὴν ὁποίαν ἐξάγει εἰδικῶς διὰ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἁμνόν; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖον νόημα ἔχει ἡ ἐξαγομένη μερίς διὰ τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Σ. Κενανίδη).

Αἱ ἀνωτέρω τρεῖς ἐρωτήσεις ἀναφέρονται στὸ θέμα τῶν μερίδων, ποὺ ἐξάγονται κατὰ τὴν ἀκολουθία τῆς προθέσεως καὶ τίθενται παρὰ τὸν ἁμνὸ στὸ δισκάριον. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ στὴν ἱστορία καὶ στὸ νόημα τῶν μερίδων καὶ στὸν καθαγιασμὸ των, ἡ δευτέρα στὴν κοινωνία τοῦ ἱερέως ἢ καὶ τῶν πιστῶν ἀπὸ αὐτῶν καὶ ἡ τρίτη σὲ συγγενὲς θέμα, στὴν ὑψώσει δηλαδὴ καὶ τῶν μερίδων κατὰ τὴν ἐκφώνησι «Πρόσχωμεν, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις».

Ὅπως εἶναι γνωστό, μέχρι καὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα κατὰ τὴν ἀκολουθία τῆς προθέσεως ὁ ἱερεὺς ἐξῆγε καὶ ἔθετε στὸ δισκάριον μόνον τὸν ἁμνόν. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα μαρτυρεῖται ἀπὸ πολλὰ χειρόγραφα ὅτι ὁ ἱερεὺς μετὰ τὴν ἐξαγωγή τοῦ ἁμνοῦ, τὴν σταυροειδῆ χάραξί του, τὴν νύξι καὶ τὴν ἔκχυσι τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος στὸ ποτήριον, ἔθετε ἀμέσως τὸν ἀστερίσκο στὸ δισκάριον καὶ ἐκάλυπτε τὰ δῶρα. Σὲ κώδικας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται ὑψώσεις καὶ ἄλλων προσφορῶν στὴν πρόθεσι, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνην ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξῆχθη ὁ ἁμνός, εἰς τιμὴν τοῦ τιμίου σταυροῦ, τῆς Θεοτόκου, τῶν ἀρχαγγέλων, τοῦ Προδρόμου, ὡς καὶ ἄλλων ἁγίων, ἂν ὑπῆρχαν καὶ ἄλλες προσφορὲς ἢ ἂν ὑπῆρχε ἀνάγκη

ὕψωσης καὶ ἄλλων, προφανῶς τόσων ὅσων θὰ προεβλέπετο γιὰ νὰ ἐπαρκέσουν στὴν διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου στὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας. Μερίδες ὅμως πρὸς τιμὴν τῶν προσώπων αὐτῶν δὲν ἐξήγγοντο. Τὴν ἰδίαν ἐποχὴ παρουσιάζεται καὶ ἡ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων καὶ ἡ ὕψωσις ὑπὲρ αὐτῶν προσφορῶν, χωρὶς καὶ πάλι ἐξαγωγὴ μερίδων ὑπὲρ αὐτῶν.

«Διάταξις τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ IB'—II' αἰῶνος (κῶδιξ Ἐθνικῆς Ἀθηνῶν 662) παρουσιάζει ἀκριβῶς τὴν τάξιν αὐτήν. Μετὰ δηλαδὴ τὴν ἔνωσιν καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν κάλυψιν τῶν δώρων ἀλαμβάνει (ὁ ἱερεὺς) τὴν ἑτέραν προσφορὰν καὶ λέγει: Ἐπίπροσδεξαι, Κύριε, τὴν θυσίαν ταύτην διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἐἵτα λαμβάνει τὴν τρίτην προσφορὰν καὶ λέγει: Ἐπιτιμίων ἐπουρανίων δυνάμεων ἀσωμάτων· τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων καὶ ἀναφέρει ὀνόματα διάφορα. Καὶ εἰς τὴν τετάρτην προσφορὰν μνημονεύει τὸν ἑορταζόμενον ἅγιον, ἐν ᾗ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ ὄνομα τοῦ τῆς ἡμέρας ἁγίου λέγει καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. Καὶ μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος), τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν (τῶν δεῖνα), τοῦ δούλου σου (δεῖνος, ἦγουν τοῦ καθηγουμένου) καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν... καὶ πάντων τῶν προκοιμηθέντων... Ἐἵτα μνημονεύει ὅσους βούλεται ζῶντας καὶ νεκρούς».

Στὴν «Διάταξιν τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου (IΔ' αἰῶν) εὐρίσκομε τὴν παλαιότεραν σαφῆ μαρτυρίαν γιὰ τὸν συνδυασμὸν τοῦ ἀνωτέρου μνημοσύνου μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν μερίδων. Οἱ διαφορὲς πρὸς τὴν σημερινὴν πρᾶξιν εἶναι καταφανεῖς: «Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἐν ταῖς χερσὶ τὴν δευτέραν προσφορὰν λέγει: Ἐπιτιμίων καὶ μνήμην τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἧς ταῖς πρεσβείαις...». Καὶ αἶρων μερίδα μετὰ τῆς ἁγίας λόγχης τίθησιν ἐξ ἀριστερῶν τοῦ ἁγίου ἄρτου. Ἐν τῇ τρίτῃ προσφορᾷ λέγει: Δυνάμει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ· τῶν τιμίων ἐπουρανίων δυνάμεων ἀσωμάτων...καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων· ὧν ταῖς ἰκεσίαις...». Καὶ οὕτως αἶρων τὴν μερίδα τίθησιν αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ μέρει ἥτοι τῷ ἀριστερῷ, ὑποκάτω δὲ τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς τίθησιν. Ἐἵτα λαμβάνων ἑτέραν προσφορὰν λέγει: Ἐπιπροσδεξαι ἐπίσκοπῃς ὀρθοδόξων... Ἐἵτα λέγει ὁ ἱερεὺς ἕκαστον ὄνομα ζώντων καὶ τούτου αἶρει τὴν μερίδα ἐν τῇ ἑτέρᾳ προσφορᾷ λέγων οὕτως: Ἐπιμνήμησιν καὶ ἀφέσεως καὶ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν μακαρίων... καὶ αἶρει μερίδα. Ὁ δὲ διάκονος λαβὼν καὶ αὐτὸς προσφορὰν καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην λέγει οὕτως: Ἐπιμνήσθητι,

Κύριε, τῆς ἐμῆς ἀναξιώτητος...» καὶ τίθησι τὰς μερίδας ἐν τῷ κάτω μέρει τοῦ ἁγίου ἄρτου, ὡσπερ καὶ ὁ ἱερεὺς». Κατὰ τὴν ἰδίαν περι-
που ἐποχῇ καὶ ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ὁμιλεῖ γιὰ τὴν «προσαγωγὴν»
ἐκτὸς τοῦ πρώτου προσφύρου, ἀπὸ τὸ ὅποιο ἐξάγεται ὁ ἄμνος,
καὶ ἄλλων ἄρτων «εἰς δόξαν τῆς Παναγίας τοῦ Θεοῦ Μητρός·
εἰς πρεσβείαν τοῦδε τοῦ ἁγίου ἢ τοῦδε· εἰς ἁμαρτιῶν ψυχῶν ἄφε-
σιν ἢ ζώντων ἢ τεθνεώτων» καὶ τὴν ἐξαγωγή καὶ προσφορά («μέ-
ρους ἐκάστου») (Ἑρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας, κεφ. 10).

Σὲ μεταγενεστέρους ἀπὸ τὴν Διάταξι τοῦ Φιλοθέου χρόνους
ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ θέσις τῶν μερίδων ἔλαβαν τὴν σημερινή των μορ-
φή καὶ δεξιὰ τοῦ ἄμνου τίθεται ἡ μερίς τῆς Θεοτόκου, ἀριστερὰ
οἱ ἐννέα μερίδες τῶν ἁγίων, τὰ «τάγματα», καὶ κάτω οἱ μερίδες
τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης (†
1429) καὶ λειτουργικὰ χειρόγραφα τῆς ἰδίας ἐποχῆς μαρτυροῦν
μὲ μικρὰς παραλλαγὰς τὴν σύγχρονό μας πράξι. Ὁ Συμεὼν εἶναι ὁ
πρῶτος ποὺ μᾶς δίδει καὶ τὸ νόημα τῆς πράξεως αὐτῆς. Οἱ μερίδες
τίθενται ἀντὶ τῶν ἁγίων καὶ εἰς τιμὴν αὐτῶν καὶ ἁγιασμόν, δὲν
μεταβάλλονται δὲ εἰς Σῶμα Χριστοῦ, οὔτε βεβαίως καὶ εἰς σῶμα
τῶν ἁγίων πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων ἔχουν ἐξαχθῆ. Παραθέτω ἕνα
χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Διάλογό» του: «Κατανοεῖς,
ὡς ἀντὶ τῶν ἁγίων εἰσὶν αἱ μερίδες καὶ εἰς μνήμην αὐτῶν καὶ τιμὴν
καὶ δι' αὐτῶν εἰς σωτηρίαν ἡμῶν προσφερόμεναι; Μετέχουσι γὰρ
καὶ οὗτοι τῷ μυστηρίῳ τῷ φρικτῷ τούτῳ ὡς συνηγωνισμένοι Χρι-
στώ, δόξης καὶ ἀναβάσεως μεζίζονοι τῇ κοινωνίᾳ τῆς σωτηριώδους
θυσίας, καὶ ἡμᾶς αὐτῷ καταλλάσσοι καὶ συνάπτουσι καὶ μᾶλλον
ὄσφ τούτων μεμνήμεθα. Πλὴν οὐ μεταβάλλονται αἱ μερίδες ἢ εἰς
σῶμα δεσποτικὸν ἢ εἰς τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ μόνον δῶρὰ
εἰσι καὶ προσφοραὶ καὶ θυσίαι δι' ἄρτου κατὰ μίμησιν τοῦ Δεσπότη
καὶ ἐπ' ὀνόματι τούτων αὐτῷ προσφερόμεναι καὶ τῇ ἱερουργίᾳ
τῶν μυστηρίων τῇ ἐνώσει τε καὶ κοινωνίᾳ ἁγιαζόμεναι καὶ εἰς ἐκεί-
νους ὑπὲρ ὧν εἰσι τὸν ἁγιασμόν παραπέμπουσαι καὶ διὰ τῶν ὑπὲρ
τῶν ἁγίων εἰς ἡμᾶς, ὡσπερ δὴ καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τοῦτο γίνεται...
Αὐτοὶ μὲν γὰρ ἀμέσως ἁγιαζονται παρὰ τοῦ Θεοῦ, δεχόμενοι δὲ καὶ
τὰ παρ' ἡμῶν δι' αὐτῶν ἡμᾶς ἁγιάζουσιν... Εἰ γὰρ καὶ ἀβλύως καὶ
νοερῶς μετέχουσι τῆς τοῦ Χριστοῦ κοινωνίας ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ καὶ
διὰ τῆς αὐτοῦ ἱερουργίας, ἣν ὑπὲρ τοῦ κόσμου παρέδωκε γίνεσθαι,
μεγίστης μετέχουσι τῆς δόξης, ὡς συμπονήσαντες καὶ συνδοξαζόμε-
νοι» (κεφ. 94). Καὶ στὴν «Ἑρμηνεία» του σημειώνει: «Ἔστι τοίνυν
λόγος παρὰ πατέρων εἰς ἡμᾶς ἦκων, ὡς αἱ προσαγόμεναι μερίδες
πολλὴν ποιοῦσι τὴν λυσιτέλειαν, ἀντὶ γὰρ τῶν προσώπων εἰσὶν
ὑπὲρ ὧν προσάγονται καὶ θυσία εἰσὶν ὑπὲρ αὐτῶν προσφερομένη

Θεῶ, καθὰ καὶ ὁ ἱερεὺς οὕτως ἐν τῷ προσάγειν φησί· Ἐπρόσδεξαι, Κύριε, τὴν θυσίαν ταύτην». Εἰσὶ τοίνυν αἱ μὲν ὑπὲρ τῶν ἁγίων προσαγόμεναι εἰς δόξαν αὐτῶν καὶ τιμὴν καὶ ἀνάβασιν τῆς ἀξίας καὶ τοῦ θείου φωτισμοῦ παραδοχὴν μείζονα» (κεφ. 102).

Ὁ σκοπὸς τῆς προσφορᾶς τῶν μερίδων ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων εἶναι ἀνάλογος. Καὶ αἱ μερίδες αὐτὲς προσφέρονται ἀντὶ τῶν προσώπων ὑπὲρ τῶν πιστῶν κεκοιμημένων μὲν εἰς λύτρωσιν ἁμαρτιῶν καὶ θείας χάριτος ἔνωσιν· ζώντων δέ, εἰ μετανοήσῃ μόνον τὴν ζωὴν ἐξοικονομοῦεν, εἰς δεινῶν ἀπαλλαγὴν, εἰς ἁμαρτημάτων ἄφεσιν, εἰς ζωῆς αἰωνίου ἐλπίδα» («Ἐρμηνεία», κεφ. 102), ἢ «ὡς ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν προσενεχθείσας τῶν ἰλασμοῦ καὶ μεσιτείας δεομένων καὶ τὸ μέγα ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀπεκδεχομένων» («Διάλογος», κεφ. 94).

Τὸ δὲ ὅλο πνευματικὸν νόημα ποῦ ἐγκλείει ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ ἐξεκόνισις τοῦ δισκαρίου τῆς θείας λειτουργίας μας ἐκφράζει κατὰ ἀριστοτεχνικὸν τρόπον ὁ ἴδιος πάλι ὁ Συμεὼν: «Ἴδωμεν δὲ πῶς καὶ διὰ τούτου τοῦ θείου τύπου καὶ τοῦ ἔργου τῆς ἱερᾶς προσκομιδῆς τὸν Ἰησοῦν αὐτὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ μίαν πᾶσαν ὁρῶμεν, μέσον αὐτὸν τὸ ἀληθινὸν φῶς, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον κεκτημένην καὶ φωτιζομένην ὑπ' αὐτοῦ καὶ συνεχομένην. Αὐτὸς μὲν γὰρ διὰ τοῦ ἄρτου μέσον ἐστίν, ἡ μήτηρ δὲ διὰ τῆς μερίδος ἐκ δεξιῶν, ἅγιοι δὲ καὶ ἄγγελοι ἐξ ἀριστερῶν, ὑποκάτω δὲ ἅπαν τῶν αὐτῷ πιστευσάντων τὸ εὐσεβὲς ἄθροισμα. Καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ μέγα μυστήριον· Θεὸς ἐν ἀνθρώποις καὶ Θεὸς ἐν μέσῳ θεῶν, θεουμένων ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ὄντος Θεοῦ σαρκωθέντος ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ τοῦτο ἡ μέλλουσα βασιλεία καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τὸ πολίτευμα· Θεὸς μεθ' ἡμῶν ὁρῶμενός τε καὶ μεταλαβανόμενος» («Διάλογος», κεφ. 94).

Αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ ἐπαφὴ τῶν μερίδων μετὰ τὸ τίμιον Σῶμα καὶ μάλιστα ἡ ἔνωσις μετὰ τὸ θεῖον Αἷμα ἐνώνει μετὰ τὸν Χριστὸν καὶ ἀγιάζει τὸ ὅλον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πιστοὺς, ὑπὲρ τῶν ὁποίων προσφέρεται ἡ μυστικὴ θυσία. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ φράσις ποῦ συνοδεύει ἐκ παραδόσεως τὴν μεταφορὰ τῶν μερίδων στὸ ποτήριον: «Ἀπόπλυνον, Κύριε, τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἐνθάδε μνημονευθέντων δούλων σου τῷ Αἵματι σου τῷ τιμίῳ». Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς θεολογεῖ καὶ ὁ Συμεὼν στήν «Ἐρμηνεία» του: «Ἡ μερίς γὰρ ἡ ὑπὲρ τίνος προσαχθεῖσα, ἐγγὺς τοῦ θείου ἄρτου κειμένη ἐν τῷ ἐκεῖνον ἱερουργηθῆναι καὶ Σῶμα γενέσθαι Χριστοῦ εὐθὺς ἁγιασμοῦ καὶ αὐτὴ μετέχει, εἰσκομισθεῖσα δὲ καὶ τῷ ποτηρίῳ ἐνοῦται τῷ Αἵματι, διὸ καὶ τῇ ψυχῇ ὑπὲρ οὗ προσήχθη παραπέμπει τὴν χάριν. Γίνεται οὖν κοινωνία

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

Ἄν δὲν ὑπῆρχε ὁ Διάβολος, τὸ ἀνθρώπινο γένος δὲν θὰ ἔχανε τὸν παράδεισο καὶ τὴν ἐκεῖ μακαριότητα. Ἄν ὁ Ὅφις δὲν ὑπέβαλλε στὴν Εὐὰ τὴν θανάσιμη ὑπόδειξή του, οἱ Πρωτόπλαστοὶ θὰ ἔμεναν μέσα στὴ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἁμαρτία δὲν θὰ ἔμπαινε στὴ μέση.

Κατὰ τὴν Γραφή, ὁ ἄνθρωπος δὲν δημιούργησε τὴν ἁμαρτία μὲ δική του ἔμπνευση. Ἐπесе σ' αὐτὴ κατόπιν τῆς ὑποβολῆς τῆς ἐκ μέρους τοῦ Ψεύστη (Ἰω. η' 44), τοῦ Διαβόλου. Ἐκτοτε, τελεῖ στὴν ἁμαρτία, διαπράττει τὰ διάφορα εἶδη τῆς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Πονηροῦ κάνει τὸ πᾶν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ παρασύρεται ἀπ' αὐτὴ καὶ νὰ μένη κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς. Ἀλλὰ ἐνῶ ἀποδύεται σὲ τέτοια ἀκοίμητη δραστηριότητα, ὁ Διάβολος προσέχει νὰ κάνη ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ ἀνεπαίσθητη τὴν παρουσία του μέσα καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Μπὼντλαϊρ γράφει κάπου, ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ Διαβόλου ἔγκειται στὸ ὅτι πείθει τὰ θύματά του γιὰ τὴν ἀνυπαρξία του. Ὅσοι πιστεύουν στὸν Θεὸ καὶ ἀρνοῦνται τὸν Διάβολο μὲ τὰ ἔργα τους, παραδέχονται τὴν ὑπαρξή του, πού τὴ διδάσκει ἡ Γραφή, εἶναι δόγμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ μαρτυρεῖ ἡ πείρα τους. Ἀντίθετα, ὅσοι δὲν πιστεύουν στὸν Θεὸ καὶ λένε ναὶ μὲ τὴ ζωὴ τους στὸν Διάβολο, θέλουν νὰ μὴ παραδέχονται τὴν ὑπαρξή του, ζοῦν μέσα στὸ αἶσθημα τῆς ἀπουσίας του, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα βρισκονται κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία του καὶ εἶναι ἐνεργοῦμένά του.

Ἄν ὁ Διάβολος ἦταν ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν Θεό, δὲν θὰ ἄφηνε

νοητῆ καὶ εἰ μὲν τῶν εὐλαβείας μεταποιουμένων ἐστὶν ἡ τῶν ἡμαρτηκῶτων μὲν μετανενοηκῶτων δέ, ἀοράτως ὡς ἔφημεν τῇ ψυχῇ τὴν κοινωνίαν τοῦ Πνεύματος ὁ ἄνθρωπος δέχεται. Πολλάκις δέ γε καὶ σωματικὴν εὐρίσκει, ὡς ἐμάθομεν, τὴν ὠφέλειαν. Εἰ δέ τις τὴν ἁμαρτίαν διενεργῶν εἶη καὶ ταύτης μὴδὲν ἀφιστάμενος, ἀνεπιτηδείως ἔχων πρὸς τὴν κοινωνίαν, εἰς κατάκριμα ἑαυτοῦ ἐστὶ καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ θυσία» (κεφ. 103).

Αὐτὰ γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν σημασία τῶν μερίδων. Μὲ τὰ ὑπόλοιπα ἐρωτήματα θὰ ἀσχοληθοῦμε στὴν ἐπομένη συνέχεια.

κακὸ πού νά μὴν τὸ κάνη στὸν καθένα μας. Παράδειγμα ὁ Ἰώβ, στὸν ὅποιο ἐπήγαγε ὅλα τὰ δεινὰ μαζί, ἀφοῦ ὁ Θεὸς τοῦ τὸ ἐπέτρεψε, γιὰ νὰ δοκιμασθῆ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος. Ὁ Ἀρχέκακος διαθέτει πολλὴ δύναμη καὶ μεγάλο πεδίο κινήσεων στὸ ὀλέθριο ἔργο του, ἀλλὰ περιορίζεται ἀπὸ τὴ θεία πρόνοια καὶ ἀγάπη, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη πάντα ὅ,τι θέλει. Αὐτὸς ὁ περιορισμὸς τοῦ διευκολύνει τὴ μέριμνα νὰ περνᾷ ἀπαρατήρητος ἀπὸ τὰ θύματά του, ἀλλὰ οἱ ζημίες του εἶναι ἄπειρα πιὸ μεγάλες ἀπὸ τὰ ὀφέλη του.

Ἀκόμη καὶ οἱ πιστοί, οἱ ἀναγεννημένοι ἐν Χριστῷ, πού ξέρουν καὶ ἀπὸ τὴν πείρα τους τὴν παρουσία τοῦ Διαβόλου, αἰσθάνονται περισσότερο τὴν ἀπουσία του, ἀπουσία γι' αὐτοὺς ὄχι ἀπατηλὴ, ἀλλὰ ἀντικειμενικὴ, πού ἀντιστοιχεῖ στὸν περιορισμὸ τῶν κινήσεων τοῦ «Ἀνθρωποκτόνου» (Ἰω. ἡ' 44).

Τίθεται τώρα τὸ ἐρώτημα: Ἄν ἡ ἀφετηρία τῆς ἁμαρτίας στάθηκε ὁ Διάβολος μὲ ὅσα εἶπε στὴν Προμήτορα, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι τέτοια ἄμεση ἀφετηρία καὶ πηγὴ τῆς γιὰ τὸν καθένα ἄνθρωπο; Ἡ, ἀντίθετα, ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα μπορεῖ καὶ ὁ καθένας νὰ δημιουργῆ τὴν ἁμαρτία; Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δίνει τὴν ἀπάντησιν ἡ Γραφή.

Ἦδη μέσα στὴ φάση τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἔχουμε ἓνα νέο εἶδος προκλήσεως τῆς ἁμαρτίας, πού πρώτη τῆς πηγὴ εἶναι ὁ πεσμένος ἀγγελικὸς κόσμος. Ἡ Εὐα μεταφέρει τὴν ὑποβολὴ τοῦ Ὁφεισ τοῦ Ἀδάμ. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀπόστολος τοῦ Διαβόλου καὶ μεταδίδει τὸ θανάσιμο Εὐαγγέλιο τοῦ Πατρὸς τοῦ ψεύδους στὸν συνάνθρωπό του. Τὸ κακὸ κυκλοφορεῖ στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία ὄχι ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν γεννήτορά του, ἀλλὰ ἀπὸ μέλος σὲ μέλος τῆς. Εἶναι μιὰ ἀλυσιδωτὴ πρόοδος του, μιὰ μετάδοσις κοινωνικὴ.

Ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία ἐμφανίζεται καὶ μόνη τῆς μέσα στὸ ἄτομο. Στὸ πεσμένο ἀνθρώπινο γένος, ἡ βιολογικὴ καὶ ἠθικὴ φύσις φθάρηκε καὶ τὰ ἔμμονα ἢ περιστατικά πάθη παίζουν ἓνα μέρος πού εἰδοποιεῖ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἁμαρτίας. Δὲν λείπουν βέβαια οἱ ψίθυροι τοῦ Πονηροῦ, οὔτε οἱ ὑποβολές τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων, ἡ φθαρμένη ἀνθρώπινη ὑπόστασις μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴ βλάστησιν τῆς ἁμαρτίας μέσα στὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ τοῦ ἀτόμου. Ὁ Ἀδελφόςθεος Ἰάκωβος παρουσιάζει τὴν διαδικασίαν αὐτῆς τῆς ἐνδογενοῦς ἁμαρτίας μὲ τὸ γνωστὸ χωρίο: «Ἐκαστος πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· εἴτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκει ἁμαρτίαν» (Ἰακ. α' 14,15).

Στὴν ἀρχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἔχουμε ἓνα ἐπεισόδιο ἀντίστοιχο μ' ἐκεῖνο τοῦ Ὁφεως καὶ τοῦ Πρωτοπλάστου. Προβάλλει ἐδῶ πάλι ὁ Ἀρχέκακος, γιὰ νὰ πειράσῃ τὸν καινούργιο Ἀδάμ, τὸν Ἰησοῦ, στὴν ἔρημο. Ἡ ὄθησι στὸ κακὸ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Πνεῦμα τοῦ κακοῦ, ὅταν κίνητρα πρὸς αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν στὸν ἐσωτερικὸ καὶ τὸν βιολογικὸ ἄνθρωπο. Ἡ Εὐα ἦταν ἄσπιλα ἀθάα. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι πανάγιος. Οὔτε στὴν πρώτη οὔτε στὴ δευτέρα περίπτωσι ἡ παρμόρμησι πρὸς τὴν ἁμαρτία ἦταν φυσικὸ νὰ προέλθῃ ἔσωθεν, μιὰ καὶ ἔλειπαν τὰ πάθη τόσο στὴν προπρωτικὴ Εὐα ὅσο καὶ στὸν ἀμέτοχο τῆς προπατορικῆς φθορᾶς Ἰησοῦ.

Βλέπουμε ἐξ ἄλλου, στοὺς βίους τῶν μεγάλων καὶ φθασμένων στα ἄκρα τῆς ἀρετῆς ἀσκητῶν, πού βρίσκονταν στὴν κατάστασι τῆς ἀπάθειας, οἱ πειρασμοὶ τοὺς νὰ προέρχονται ἔσωθεν, ἀπὸ τὰ δαιμόνια, μὲ ἀπροκάλυπτους τρόπους, πρᾶγμα πού παραλληλίζει τὴν περίπτωσι τῶν ὁσίων αὐτῶν μ' ἐκεῖνες τῆς Εὐας καὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀλλὰ στὸν μεγάλου ἀριθμὸ, σ' ἐκείνους πού δὲν ἔχουν κατανικήσει ὀλότελα τὰ πάθη τοὺς, αὐτὰ συχνὰ ἀρκοῦν μόνου τοὺς γιὰ τὴ σύλληψη καὶ τὸν τόκο τῆς ἁμαρτίας. Ξεγελοῦν τὴ θέλησι, μαραίνουν τὸν θεῖου ἔρωτα, τυφλώνουν τὴ διάνοια καὶ σπρώχνουν τὸν ἄνθρωπο στὴν ἁμαρτία πού ὁ ἴδιος φαντάσθηκε καὶ ὑπέθαλψε μέσα του. Ἐτσι, ἐδῶ, ἡ ἀπουσία τοῦ Διαβόλου μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀπατηλὴ, ἀλλὰ πραγματικὴ, μιὰ καὶ δὲν χρειάζεται προσωπικὴ του ἐπέμβασι.

Ὁ ἄνθρωπος πού μόνου τοῦ σκέφτεται, νοιώθει καὶ πραγματοποιεῖ τὴν ἁμαρτία, χωρὶς νὰ τοῦ τὴν ὑπαγορεύει ὁ Διάβολος, ἔχει μ' αὐτὸν μιὰ φρικιαστικὴ ὁμοιότητα. Ὅπως οἱ σκοτεινοὶ ἄγγελοι ἔπεσαν χωρὶς νὰ τοὺς τὸ ὑποβάλλῃ κανεὶς, ἀλλὰ μόνου τοὺς κυοφόρησαν καὶ πραγματοποιοῖσαν τὴν ἁμαρτία, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μόνου τοῦ δημιουργεῖ τὴν πτώσι του, χωρὶς νὰ τὸν σπρώξῃ κανεὶς ἀπ' ἔξω. Ὁ τρόμος του, λοιπόν, πρέπει νὰ εἶναι μεγάλου καὶ ἡ μετάνοιά του ἐσπευσμένη καὶ βαθειά. Μ' αὐτὴ, σηκώνεται ἀπὸ μιὰ πτώσι πού θυμίζει τὴν ἀμετάκλητη πτώσι τοῦ Ἐωσφόρου καὶ τῶν ἀγγέλων του. Βγαίνει ἀπὸ μιὰ ἀνοχή, πού δὲν θὰ ἦταν σχῆμα ὑπερβολῆς ἂν τὴ χαρακτήριζε κανεὶς ἑωσφορικὴ.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐχορηγήθησαν συντάξεις εἰς τοὺς κάτωθι:

Αἰδεσιμώτατον Μπούραν ἢ Γαλαρούγκαν Χαράλαμπον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 99.234. — Αἰδεσιμώτατον Παπάβασιλείου Ἀπόστολον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 41.457. — Αἰδεσιμώτατον Παπαθεοχάρην Θεοχάρην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. Ἐφ' ἅπαξ 109.412,50. — Πρεσβυτέρων Ρηγιοπούλου Ὀλγαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.259. Ἐφ' ἅπαξ 36.593. — Αἰδεσιμώτατον Ρεβίθην Γαβριήλ, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Α/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.765. Ἐφ' ἅπαξ 85.779. — Πρεσβυτέρων Γεωργιάδου Γιγένειαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἅπαξ δὲν δικαιούται. — Αἰδεσιμώτατον Γαρμπῆν Γεράσιμον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Α/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.435. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 109.650. — Αἰδεσιμώτατον Μπρεγιάννην Νικόλαον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 114.186.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων. — Ἐπίκαιρα. — Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου, Ἡ διακονία τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Τὸ νόημα τῶν ἐορτῶν τῶν Ἀγίων. — Ἀγγέλου Ι. Παπακωνσταντίνου, Γεν. Δ/τοῦ τοῦ Ἑλλήν. Ἀντικ. Ἰνστιτούτου, † Ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Κουτῆς (1914—1969). — Ἰωάννου τῆς Κρονστανδης, Σκέψεις γὰρ τὴν ὀρθόδοξο λατρεία. Μετάφρασις Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά. — Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη, Γνωριμία μὲ τὸν Ὀρθόδοξο Μοναχισμό. — Φ., Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Βασ. Μουστάκη, Ἡ ἀπουσία τοῦ Διαβόλου. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθήναι.